

Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2017

Sammanfattning

Nordiska rådets svenska delegation får härmed överlämna berättelsen om sin verksamhet under 2017. Berättelsen innehåller en redogörelse för rådets 69:e session den 31 oktober–2 november och en översikt över rådets övriga verksamhet under året.

Stockholm den 7 mars 2018

Hans Wallmark
Delegationsordförande

Lena Eklöf
Delegationssekreterare

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	3
2 Huvuddragen i verksamheten 2017.....	5
3 Sveriges delegation.....	9
4 Nordiska rådets temasession i Stockholm den 3–4 april 2017.....	13
5 Nordiska rådets 69:e session i Helsingfors den 31 oktober–2 november 2017.....	15
6 Presidiet.....	28
7 Utskotten och kontrollkommittén.....	33
Utskottet för ett hållbart Norden.....	33
Utskottet för kunskap och kultur i Norden.....	37
Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden.....	43
Utskottet för välfärd i Norden.....	49
Kontrollkommittén.....	55
8 Den parlamentariska Östersjökonferensen.....	58
9 Den arktiska parlamentarikerkonferensen.....	62
10 Den parlamentariska Barentskonferensen.....	64
<i>Bilagor</i>	
<i>Bilaga 1</i> Nordiska rådets svenska delegation 2017.....	66
<i>Bilaga 2</i> Framställningar, rekommendationer och interna beslut 2017.....	67
<i>Bilaga 3</i> Resolution antagen vid den 26:e parlamentariska Östersjökonferensen.....	69
<i>Bilaga 4</i> Nordiska rådets ramprogram.....	75

1 Inledning

Inom ramen för Nordiska rådet samarbetar de nordiska ländernas samt de självstyrande områdena Färöarnas, Grönlands och Ålands parlament och regeringar. Samarbetet grundas på Helsingforsavtalet som undertecknades 1962 och har reviderats flera gånger sedan dess. Helsingforsavtalet anger att samarbetet omfattar sociala och rättsliga frågor, kultur, ekonomi och näringsliv, kommunikationer, miljö och säkerhet. Helsingforsavtalet utesluter inte samarbete även på andra områden. Nordiska rådet har under de senaste åren aktivt utvecklat formerna för att ge en parlamentarisk dimension till samarbetet mellan regeringarna på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området.

Nordiska rådets roll är att ta initiativ där man ser problem som kan lösas på nordisk nivå eller där nya möjligheter kan tas till vara genom nordiskt samarbete. Vidare är Nordiska rådet rådgivande i frågor som rör två eller flera nordiska länder. Begreppet ”nordisk nytta” är grundläggande, vilket innebär att de nordiska länderna samarbetar om sådant de kan göra bättre tillsammans än om de agerar var för sig. Det handlar om att underlätta medborgarnas vardag, erfarenhetsutbyte inför reformer på olika samhällsområden och att få genomslag för gemensamma nordiska värderingar i internationella sammanhang.

Nordiska rådet består av 87 valda medlemmar från de nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland. Verksamheten sker inom ramen för presidiet och de fyra utskotten samt kontrollkommittén. Sessionen är rådets högsta beslutande organ och äger rum varje höst. Sedan 2012 arrangeras också en temasession varje år. Nordiska rådets slutsatser får oftast formen av en rekommendation som riktas till Nordiska ministerrådet eller en eller flera nordiska regeringar. Nordiska rådet följer upp och kontrollerar att rekommendationerna genomförs på bästa möjliga sätt. Den svenska delegationen bidrar till detta inom ramen för arbetet i Nordiska rådet men också genom förankring i riksdagen och genom kontakter med regeringsnivån samt med organisationer och enskilda medborgare.

Finland har under 2017 innehaft ordförandeskapet för Nordiska rådet. Vid sessionen 2016 presenterade rådets tillträdande president Britt Lundberg (ÅC) huvuddragen i det kommande programmet för det finska ordförandeskapet 2017. De tre huvudtemana för Finlands ordförandeskapsprogram var Det bildade Norden, Den rena energins Norden och Det nätverkande Norden. Avsikten med ordförandeprogram är att lyfta fram de områden där man vill ta nya initiativ eller göra särskilda insatser. Det finns däremot inte utrymme i ett kortfattat program att nämna allt det samarbete som pågår fortlöpande inom Norden eller inom ramen för Nordiska rådet. Således har såväl utskotten som presidiet fortsatt sitt arbete också på andra sakområden, även om de frågor och åtgärdsförslag som tas upp i programmet betonats särskilt i rådets arbete under 2017.

Det finns en fortsatt stark önskan från parlamentarikerhåll att öka aktualiteten i Nordiska rådets arbete, att förbättra den nationella förankringen och att arbeta med snabbare processer. Nordiska rådet har via sitt reformarbete eftersträvat mer politisk dialog och mindre av konsensuslösningar.

Nordiska rådets svenska delegation har i uppdrag att utse riksdagens representanter i de permanenta kommittéerna för den parlamentariska Östersjökonferensen (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC) och den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, CPAR). Den parlamentariska Östersjökonferensen hålls varje år, och den arktiska parlamentarikerkonferensen hålls vartannat år. Vidare ansvarar delegationen för riksdagens deltagande i det parlamentariska Barentssamarbetet och genom deltagande i dessa samarbeten också i parlamentarikermöten om EU:s nordliga dimension. Därmed uppnås en samordningseffekt i fråga om verksamheten i dessa delvis överlappande samarbetsstrukturer i norra Europa och riksdagens engagemang i dem. *Inför nästkommande mandatperiod pågår en diskussion mellan talmannen och gruppledarna om att fasta delegationer ska utses till BSPC och CPAR.*

2 Huvuddragen i verksamheten 2017

Nordiska rådets verksamhet sker inom ramen för presidiet, de fyra utskotten och kontrollkommittén. Verksamheten inom dessa skildras i avsnitt 6–7. Nordiska rådet eftersträvar mer politisk dialog och vill att arbetet ska vara till nordisk nytta för medborgarna. År 2017 har dagsaktuella gemensamma nordiska utmaningar varit högst upp på dagordningen. Nedan skildras de frågor som under året haft störst inverkan på rådets övergripande verksamhet.

Den politiska regionala utvecklingen och Nordiska rådets roll

Presidiet inrättade 2017 en arbetsgrupp med företrädare för varje partigrupp och land för att utvärdera Nordiska rådets internationella samarbete och arbeta fram ett utkast till en ny internationell strategi för Nordiska rådet 2018–2022. Strategin antogs vid sessionen i Helsingfors. Rådet har konstaterat att det skett stora förändringar runt om i världen sedan den förra strategin antogs 2012.

Strategin visar på fortsatt prioritering på framför allt samarbetena med Baltiska församlingen och BSPC i Östersjöregionen samt den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén (Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR) lyfter även fram det fortsatta samarbetet med Europaparlamentet. Generellt är målsättningen att fortsätta arbeta för ett ökat nordiskt fokus i säkerhets- och utrikesfrågor, framför allt när det gäller säkerheten kring Östersjön.

Den förändrade geopolitiska situationen som följt på utvecklingen i Ryssland gör att man i Nordiska rådet är mån om att bidra till ökad stabilitet i regionen. Nordiska rådet ville under året fortsätta att markera mot det försämrade politiska klimatet i Ryssland men bibehålla kontakter och utbyte med oberoende krafter inom det ryska civila samhället. Eftersom man på regeringssidan har haft begränsade kontakter finns det ett behov av att upprätthålla parlamentariska forum såsom Östersjösamarbetet, Barentskonferensen och det arktiska samarbetet. Nordiska rådet kommer enligt antagna riktlinjer att fortsätta att ha kontakter med ryska parlamentsledamöter, men med ett begränsat antal fasta årliga evenemang. Den övergripande situationen har försämrats, men de nordiska länderna och Ryssland är fortfarande nära grannar, och relationer och kontakter bör till viss grad upprätthållas, särskilt på regional nivå. Utvecklingen har medfört att Nordiska rådet stärkt sitt samarbete med länder i närområdet. Särskilt med de baltiska staterna.

Nordiska rådet har under året diskuterat relationen med grannarna i väst och följderna av det amerikanska presidentvalet och Storbritanniens EU-omröstning, deras globala konsekvenser och påverkan på vår region. På initiativ av den svenska delegationen och enligt beslut av presidiet stod Nordens relation till USA och dess nya administration i centrum vid Nordiska rådets

temasession i Stockholm våren 2017. Rubriken på debatten var Norden och USA – nya förutsättningar, och den handlade om hur utvecklingen i USA efter presidentskiftet kan påverka Norden och det nordiska samarbetet.

Integrationsfrågor

I Norden, med utvecklade välfärdssamhällen som står upp för demokrati och jämlikhet, har flykting- och migrationskrisen från 2015/16 haft till följd integrationen av flyktingar och invandrare för närvarande är en av de främsta politiska utmaningarna. Under 2017 har den politiska debatten mellan länderna särskilt satt fokus på integrationsfrågor, så även i Nordiska rådet.

Under vintern 2015/16 infördes gräns-, id- och tullkontroller vid de inre nordiska gränserna. Detta till följd av den stora flyktingströmmen som kom till Norden, hanteringen av EU:s yttre gräns och de övriga EU-ländernas agerande. De nordiska länderna står i dagsläget inför liknande utmaningar till följd av flyktingkrisen, och i Nordiska rådet har man under året särskilt lyft fram frågor om den nordiska modellen och arbetsmarknads- och integrationsproblematik. I sitt arbete har rådets ledamöter haft stort fokus på den utsatta gruppen ensamkommande minderåriga asylsökande som är i särskilt behov av omsorg och trygghet.

Det huvudsakliga ansvaret ligger på staten och kommunerna, men för att integrationen ska lyckas är det viktigt att också civilsamhället engageras. Nordiska rådet slår fast att lokala myndigheter och kommuner kan och bör skapa incitament för att underlätta integrationen, och man vill också ha en omfattande utredning av hur det nordiska samarbetet på integrationsområdet kan effektiviseras.

Rådet påpekar att ansvaret för integrationen inte ligger på civilsamhället, men att mångfald har en stor betydelse för att motverka ojämlikhet och segregation i samhället och att målsättningen är att öka känslan av delaktighet och närhet hos de nya invånarna, genom att hjälpa dem att skapa kontakter med annat än enbart myndigheter. Nordiska rådet har under året rekommenderat att både de nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet reserverar resurser för att initiera och underlätta detta arbete.

Under de senaste åren har Nordiska ministerrådet låtit genomföra ett antal breda utredningar på olika samhällsområden, för att utreda hur det nordiska samarbetet kan effektiviseras. Den senaste utredningen berörde energiområdet. Under 2017 har Nordiska rådet föreslagit att en sådan strategisk utredning görs på integrationsområdet, med målet att belysa problemställningen från flera olika perspektiv, bland annat utbildning, arbetsmarknad, språk och diskriminering.

Arbetet mot gränshinder

En viktig del av det nordiska samarbetet är att underlätta integrationen och arbetet mot alla former av gränshinder. Gränshinderfrågorna står alltid högt på

dagordningen och vävs in i Nordiska rådets olika organ. Begreppet ”nordisk nytta” är grundläggande och innebär att de nordiska länderna samarbetar om sådant de kan göra bättre tillsammans än om de agerar var för sig. Det handlar om att underlätta medborgarnas vardag och erfarenhetsutbyte inför reformer på olika samhällsområden. Det nordiska samarbetet har sedan 1950-talet bedrivits med en stark medvetenhet om att fri rörlighet gynnar handel och kunskapsutbyte som ger tillväxt och bygger välfärd. Att avskaffa kvarstående gränshinder inom Norden och hindra att nya uppkommer tillhör samarbetets kärna. Som ett resultat av översynen av Nordiska ministerrådets organisation för gränshinderarbetet ersattes Gränshinderforum den 1 januari 2014 med Gränshinderrådet. Gränshinderrådet har som uppgift att identifiera och föreslå åtgärder för att avlägsna gränshinder för medborgare och företag i Norden. Piry Niemi (S) var under 2017 Nordiska rådets representant i Gränshinderrådet.

Inom Nordiska rådet har en Gränshindergrupp med representation från samtliga utskott bildats. Från svenska delegationen deltog under året Piry Niemi (S), Peter Johnsson (S), Rikard Larsson (S), Thomas Finnborg (M), Lars-Arne Staxäng (M) och Håkan Svenneling (V). Gruppens utgångspunkt är inte att utreda eller driva egna gränshinderfrågor utan att stödja ministerrådets Gränshinderråd när det ger mening och att meddela rådets representant i Gränshinderrådet vilka konkreta gränshinder man från rådets sida anser bör prioriteras. Samtliga utskott och presidiet diskuterar kontinuerligt gränshinderfrågor.

Förutom att undanröja existerande gränshinder vill rådet samtidigt jobba för att förhindra att nya gränshinder uppstår. Nordiska rådets president föreslog i brev till de nationella parlamentens talmän att alla nordiska parlament samtidigt skulle ha plenumdiskussioner om gränshinder detta år. Efter samråd med gruppledare och den svenska delegationen beslutades att Nordendebatten 2017, då delegationens redogörelse, regeringens skrivelse och utrikesutskottets betänkande debatterades, satte särskilt fokus på just gränshinderfrågor.

Digitalisering

En annan fråga från 2017 års agenda som har diskuterats både i plenum och i flera av rådets utskott är digitalisering av de nordiska samhällena. Den snabba tekniska utvecklingen innebär helt nya förutsättningar, behov och villkor för individ och samhälle, för företag och offentlig sektor, för arbetsliv och utbildning och för civilsamhället. Det påverkar tillväxt och hållbarhet, välfärd och jämlikhet, trygghet och demokrati. Tre av Nordiska rådets fyra utskott höll under hösten ett gemensamt möte för att behandla förslag till nordiskt samarbete om digitalisering. Det handlade bland annat om Norden som världsledande inom 5G med fokus på välfärdsteknologi och om hur viktigt det är att alla invånare i Norden har fungerande datakommunikationer. De tre utskotten har arbetat tillsammans och vart för sig med förslag om bland annat nordisk

samordning av digitalisering inom högre utbildning och forskning, välfärds-
teknologi och e-hälsa samt om en nordisk e-legitimation.

3 Sveriges delegation

I enlighet med Helsingforsavtalet består Nordiska rådets svenska delegation av 20 medlemmar och 20 suppleanter som riksdagen årligen väljer bland sina ledamöter. Delegationens sammansättning framgår av bilaga 1.

Hans Wallmark (M) var under året delegationens ordförande och Phia Andersson (S) delegationens vice ordförande. I delegationens arbetsutskott ingick, utöver delegationens ordförande och vice ordförande, Pyry Niemi (S), Lars-Arne Staxäng (M), Eva Sonidsson (S) och Aron Emilsson (SD). Suppleanter i arbetsutskottet var Maria Stockhaus (M), Staffan Danielsson (C), Jan Lindholm (MP), Lars Tysklind (L) och Håkan Svenneling (V). Jan Lindholm ersattes den 10 oktober av Rasmus Ling (MP).

Nordiska rådets svenska delegation och arbetsutskott höll under året sex respektive tre möten. Delegationens ordförande och vice ordförande deltog dessutom i möten mellan talmannen, utrikesutskottets presidium och delegationspresidierna.

I samband med debatten den 1 juni om utrikesutskottets betänkande över den svenska delegationens redogörelse och regeringens skrivelse om det nordiska samarbetet debatterades även gränshinder i Norden.

Uppföljning och förankring av Nordiska rådets rekommendationer

Medlemmarna av Nordiska rådets svenska delegation har liksom tidigare år följt upp Nordiska rådets rekommendationer och aktivt arbetat med att förankra dem och de nordiska frågorna i riksdagen. Delegationen har översänt de antagna rekommendationerna till relevanta utskott och även utsett särskilt ansvariga bland delegationens medlemmar till att följa upp behandlingen av rekommendationerna. Vidare har delegationens medlemmar genom motioner, frågor och interpellationer aktualiserat rekommendationerna och andra frågor av nordiskt intresse i riksdagen. Medlemmar har också utnyttjat den möjlighet som Helsingforsavtalet medger att ställa skriftliga frågor till Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar.

Nordiska rådets svenska delegation arrangerade under året Nordiska rådets temasession, ett seminarium om språkförståelse i Norden och en lunchbriefing om det norska stortingsvalet.

Seminarium om språkförståelse i Norden

Språkförståelsen mellan de nordiska länderna är en viktig faktor i det nordiska samarbetet och för den nordiska gemenskapen. Forskning visar dock att vi förstår varandra allt sämre, inte minst i den yngre generationen. Mot den bak-

grunden arrangerade Nordiska rådets svenska delegation den 4 maj ett seminarium på detta tema för att få en aktuell bild över hur språkförståelsen i Norden ser ut, samt vilka tendenser och utmaningar som finns på detta område. Seminariet, som ägde rum i Skandiasalen i riksdagen, inleddes av Pyry Niemi (S) och Aron Emilsson (SD), medlemmar av Nordiska rådets svenska delegation. I panelen deltog bl.a. Katarina Lundin, docent i nordiska språk vid Lunds universitet, Anna Enemark, nordisk språkkoordinator vid Nordiska ministerrådet, Peter Waara, kommunalråd i Haparanda och Kati Systä, vice ordförande i Ungdomens Nordiska Råd (UNR). Paneldeltagarna var eniga i att den nordiska språkförståelsen minskat i de nordiska länderna och likaså motivationen att lära sig andra nordiska språk, detta trots stort utbyte mellan länderna i form av arbetskraft och studerande. En orsak sades vara att ungdomars språk generellt blivit sämre, vilket även negativt påverkar förståelsen av andra nordiska språk. Flera deltagare lyfte fram populärkulturens roll, t.ex. nordiska tv-serier och filmer, som både kan bidra till en bättre språkförståelse och stärka motivationen till att fördjupa sig i ett annat nordiskt språk. Det efterlystes också fler gemensamma kontaktytor för unga människor i Norden att mötas på, både på nätet och fysiskt, i syfte att få fler att vilja lära de nordiska språken. Slutligen ansåg ett flertal deltagare att utbildningsväsendet borde ta ett större ansvar och införa obligatorisk undervisning i nordiska språk.

Briefing om det norska stortingsvalet

Med anledning av det norska stortingsvalet hösten 2017 arrangerade Nordiska rådets svenska delegation den 11 oktober en lunchbriefing i riksdagen om valresultatet och det efterföljande arbetet med regeringsbildningen. Norges ambassadör Christian Syse och Jens Möller, korrespondent på Sveriges Radio, var inbjudna till briefing för att analysera valresultatet, ge en bild av norsk politik ur ett historiskt perspektiv och ge en orientering om framtida politiska utmaningar. Briefingen ägde rum i f.d. bostadsutskottets sessionssal och samlade 35 riksdagsledamöter och tjänstemän.

Informationsverksamhet

Den svenska delegationen har fortsatt att bjuda in Föreningen Norden, informationskontoret Norden i Fokus, informationstjänsten Hallå Norden samt representanter för Ungdomens Nordiska råd (UNR) till sina delegationsmöten för utbyte av information och gemensamma samarbetsprojekt. Delegationens medlemmar och suppleanter medverkade även under året vid olika arrangemang i Föreningen Nordens och Norden i Fokus regi.

Övrigt

Nordiska rådets svenska delegation utser representanter i de permanenta kommittéerna för den arktiska parlamentarikerkonferensen (CPAR) och den parlamentariska Östersjökonferensen (BSPC). Den parlamentariska Östersjökonferensen hålls varje år, och den arktiska parlamentarikerkonferensen hålls vartannat år. Verksamheten i dessa konferenser och permanenta kommittéer redovisas under särskilda avsnitt i redogörelsen. Därutöver deltar medlemmar av delegationen, direkt eller via Nordiska rådet, i det parlamentariska Barents-samarbetet, vars konferenser hålls vartannat år i det land som innehar ordförandeskapet i Barentsrådet.

Den svenska delegationen bjöd i början av året in minister Mikael Antell vid Finlands ambassad för att informera sig om firandet av Finlands 100-årsjubileum. Minister Antell tackade inledningsvis riksdagen för uppmärksammandet av jubileet och informerade därefter om ambassadens arrangemang i samband med firandet. Bland annat planerades en tredagars folkfest i Kungsträdgården den 24–26 augusti med ett stort antal evenemang och artistuppträdanden, och därtill skulle självständighetsdagen den 6 december firas med en konsert och mottagning i Berwaldhallen.

Delegationen träffade under året Norges nyutträdde ambassadör i Stockholm Christian Syse för att bland annat informera sig om den inrikespolitiska situationen i Norge. Ambassadör Syse orienterade även om programmet för det norska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2017 och framhöll att programmet var såväl visionärt som konkret. Ambassadören underströk betydelsen av att de nordiska statsministrarna möts regelbundet och dryftar konkret politik och att det nordisk-baltiska samarbetet även i fortsättningen bör ha en hög prioritet. Den svenska delegationen lyfte bland annat frågor som rörde gränshinder mellan de nordiska länderna, infrastrukturen mellan Sverige och Norge samt det oroliga omvärldsläget och i det sammanhanget Norges relation till Ryssland.

Professor Inge Lorange Backer, som fått i uppdrag av de nordiska samarbetsministrarna att genomföra en analys av det nordiska lagstiftningsarbetet, bjöds in av delegationen för att redogöra för uppdraget och inhämta synpunkter och idéer från delegationens medlemmar. Analysen – som skulle presenteras 2018 – syftade till att undersöka i vilken utsträckning det nordiska lagstiftningsarbetet både kan förebygga och avlägsna gränshinder mellan de nordiska länderna. Det framkom att såväl strukturer som arbetssätt på de nationella departementen behöver uppdateras och förändras för att bättre koordinera arbetet på nordisk nivå ska vara möjlig. I den nordiska samarbetsöverenskommelsen Helsingforsavtalet står också att frågor som rör regler och lagstiftning ska dryftas i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, något som inte alltid sker i praktiken. Från delegationens sida framfördes att arbetet i Nordiska rådet med att motverka gränshinder är synnerligen aktivt, både i de olika fackutskotten och i den parlamentariskt tillsatta gränshindergruppen. Det konstaterades

dock att en bättre samordning mellan rådet och de olika departementen skulle kunna underlätta arbetet med att riva gränshinder.

Vid årets slut träffade delegationen utrikesministern, tillika nordisk samarbetsminister, och tjänstemän från Regeringskansliet för informella samtal och umgänge. Det konstaterades att samarbetet är välfungerande och mycket uppskattat från båda sidor samt att man under 2018 och 2019 kommer att behöva intensifiera kontakterna med tanke på Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2018 och Nordiska rådet 2019.

4 Nordiska rådets temasession i Stockholm den 3–4 april 2017

Nordiska rådet beslutade 2011 att, utöver den ordinarie sessionen på hösten, hålla en ”temasession” på våren varje år. Nordiska rådets temasession hölls i riksdagen i Stockholm den 3–4 april. På initiativ av den svenska delegationen och enligt beslut av presidiet stod Nordens relation till USA och dess nya administration i centrum. Rubriken på debatten var Norden och USA – nya förutsättningar, och den handlade om hur utvecklingen i USA efter presidentskiftet påverkar Norden och det nordiska samarbetet. Många talare, under den bitvis livliga debatten, betonade vikten av mera nordiskt samarbete och att en gemensam nordisk röst väger tyngre.

Första talare vid temasessionen var Margot Wallström (S), utrikesminister och nordisk samarbetsminister. Margot Wallström inledde sitt anförande med att beskriva dagens omvärldsläge som osäkert och att normer och institutioner ifrågasätts. Trots detta, menade utrikesministern, står Norden starkt med en jämförelsevis god ekonomisk utveckling och med en arbetsmodell samt välfärdslösningar som väcker intresse hos omvärlden. Ett mer integrerat samarbete mellan ett fåtal länder än det nordiska är svårt att finna, konstaterade hon vidare. Vad gäller det säkerhetspolitiska läget framhölls det att vi är beroende av en stabil, förutsägbar och regelbaserad världsordning. Därför ansågs Rysslands annektering av Krim utgöra den största utmaningen för Europas säkerhet sedan kalla krigets slut, och ett fortsatt nordiskt samt europeiskt samarbete var följaktligen av största vikt. Med avseende på USA:s nya politiska linje hävdade Margot Wallström att de steg som USA:s president hittills tagit väcker frågor om synen på centrala värderingar och internationella åtaganden.

Hans Wallmark (M), ordförande för den svenska delegationen, lyfte fram att den nya administrationen påverkat säkerhetsanalysen men att det också handlar om handel och internationellt samarbete. Geografiskt är avståndet mellan Norden och Nordamerika stort, men Nordiska rådet underströk att det är högst motiverat att fokusera årets temasession på vad som sker i USA, inte minst eftersom osäkerheten fortfarande var stor kring hur den nya administrationen kommer att agera i internationella frågor.

Phia Andersson (S), vice ordförande i den svenska delegationen, påpekade att de nordiska länderna inte passivt kan titta på när stora förändringar sker i världen utan att det viktigt att man i rådet arbetar ännu närmare varandra och tar täten för en världsordning som kännetecknas av social trygghet, jämlikhet, rättvisa och demokratiska rättigheter.

Hans Wallmark (M) underströk att byggandet av broar mellan länder, och inte murar, gör oss rikare. Därtill belyste han vikten av att värna om en rättsbaserad världsordning i motsats till en värld delad i intressesfärer. Under debatten förespråkade Hans Wallmark även ett svenskt Natomedlemskap.

Jonas Sjöstedt (V) menade att de nordiska länderna i dagens säkerhetsläge behöver stå för multilaterala och ansvarsfulla lösningar. Han underströk vidare att Parisavtalet och klimatarbetet måste försvaras. I kontrast till Hans Wallmark menade Jonas Sjöstedt att Sverige skulle hålla sig utanför Nato och att alliansfrihet var en bidragande orsak till säkerheten i Norden. Därtill uppmanade han till initiativ som minskar upprustning och vapenhandel.

Som talesperson för utskottet för tillväxt och utveckling i Norden inledde Pyry Niemi (S) med att uppmärksamma att nordiskt samarbete kan bli en positiv förebild för resten av världen under 2017. Pyry Niemi (S) framhöll vidare att det mot bakgrund av USA-valet kunde vara viktigt att ha flera länder att agera med och att Norden bör stärka sin relation till andra aktörer i USA, exempelvis senaten, kongressen och civilsamhället. Han underströk vidare att Norden skulle bibehålla goda relationer till USA men samtidigt inte glömma sina värderingar.

Phia Andersson (S) konstaterade att samtliga nordiska länder är kända för sin välfärd, jämställdhet och yttrandefrihet och väckte frågan om hur vi värnar om den nordiska samhällsmodellen i dagens spända läge.

Utöver debatten behandlade även Nordiska rådets presidium och fyra fackutskott frågan om relationen till USA ur olika synvinklar under sina respektive möten dagen före temadebatten. I sedvanlig ordning behandlades även ett antal medlemsförslag av rådet under dagarna i Stockholm. Dit hörde bland annat frågor om den ryska gasledningen Nord Stream 2, psykisk ohälsa bland barn och unga i Norden, bekämpande av människohandel, en forskningspolitisk redogörelse, förbud mot mikroplatser inom kosmetik samt ett förslag om att skapa en invandringspolitisk grupp inom Nordiska rådet. Under temaseSSIONEN antogs ett tiotal rekommendationer av plenarförsamlingen.

5 Nordiska rådets 69:e session i Helsingfors den 31 oktober–2 november 2017

Nordiska rådets session är årets största nordiska forum för dialog mellan parlamentariker, statsministrar, oppositionsledare och fackministrar från hela Norden. Den 69:e sessionen anordnades i finska riksdagen den 31 oktober–2 november 2017.

Viktiga teman som lyftes fram på sessionen var bland annat Norden som världens mest integrerade region, arbetet mot gränshinder och den nordiska tilliten. Ministrar och parlamentariker diskuterade resultatet av en nyligen genomförd undersökning om den nordiska tilliten. Demokrati, transparens och människovärde lyftes i rapporten fram som de mest typiska nordiska värderingarna.

En rad aktuella politiska frågor behandlas på sessionen. Bland annat integrationsfrågor och FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030. Aktuella internationella frågor och frågor om försvars- och säkerhetspolitik togs upp då utrikesministrarna gav sina redogörelser till Nordiska rådets parlamentariker. På programmet fanns även en diskussion om nordiska arbetsmarknadspolitiska problemfrågeställningar, en presentation av nya medlemsförslag samt en traditionenlig plenardebatt och votering om medlemsförslag. I samband med sessionen ordnades ett evenemang om nordiskt energisamarbete. Utgångspunkten var bland annat förre Nokiachefen Jorma Ollilas energirapport om hur samarbetet borde utvecklas de kommande åren.

Vid sessionen deltog gäster från bland annat Baltiska församlingen, den parlamentariska Östersjökonferensen och den arktiska konferensen, Europaparlamentet, ryska statsduman, ryska federationsrådet, nordvästra Rysslands parlamentariska församling (PANWR), Europarådets parlamentariska församling och Västnordiska rådet. Även flertalet av de nordiska talmännen fanns på plats under öppnandet med anledning av att de avhöll ett nordiskt talmansmöte parallellt med sessionen i Helsingfors.

(För det fullständiga protokollet från sessionen, se www.norden.org)

Nordiskt toppmöte

Vid det inledande toppmötet med de nordiska statsministrarna diskuterades Norden som världens mest integrerade region, arbetet mot gränshinder och den nordiska tilliten.

Norges statsminister Erna Solberg (H) inledde med att belysa det nordiska samarbetet om integrationen. Integrationsarbetet måste utföras tillsammans, men också inom den europeiska ramen. Norden bör skapa en gemensam agenda för att vi ska kunna presentera nordiska lösningar i Europa. Därför

måste ett gemensamt förtroende finnas i Norden för att vi ska kunna arbeta med faktorer som välfärd och tillväxt.

Rasmus Ling (MP) ställde en fråga om hur Norge vill förbättra tågförbindelserna till Sverige. Pyry Niemi (S) frågade Solberg vad Norge gör för att motverka och avskaffa social dumpning. Håkan Svenneling (V) ställde en fråga om Sylvi Listhaugs (FrP) officiella besök i Sverige och vilken syn Norges statsminister hade på besöket. Aron Emilsson (SD) tog upp frågan om hur Norge ser på frågan om asylsökande och risken för nya gränskontroller mellan de nordiska länderna.

Danska Karen Ellemann (V), nordisk samarbetsminister, deltog i stället för statsministern och lyfte fram hur välfungerande det nordiska samarbetet är i dag. Ellemann betonade vikten av att göra Norden till den mest integrerade regionen i världen. Ellemann tog även upp den digitaliserade utvecklingen inom den offentliga sektorn som ett område som kan utvecklas för att göra mobiliteten enklare.

Staffan Danielsson (C) frågade framför allt Danmark men också de andra nordiska länderna om hur det förhåller sig med tilliten mellan de nordiska länderna i förhållande till EU och Nato.

Den färöiska statsministern Aksel Vilhelmson Johannesen (Jvfl) betonade i sitt anförande hur mycket som håller Norden samman, men kritiserade de bristande språkkunskaperna mellan nationerna. Statsminister Vilhelmson Johannesen menade att de bristande språkkunskaperna gick ut över tilliten i Norden.

Grönlands vice statsminister Sara Olsvig (IA) betonade i sitt anförande hur samarbetet i Norden är förtroendebaserat och att Grönland inte bara arbetar med integrering i Norden utan också i världen. Samtidigt betonade vice statsminister Olsvig att Grönland fokuserar på miljöproblemen och att Nordiska rådet inte har funnit någon lösning på den samiska representationen.

Kristján Þór Júlíusson (Sj), nordisk samarbetsminister i Island, betonade i sitt anförande de skillnader och likheter som de nordiska länderna besitter. Vidare belystes det nordiska samarbetets solidariska grunder.

Statsminister Stefan Löfven (S) benämnde det nordiska samarbetet som positivt och starkt, där tillit, gemensamma värdegrunder och samhällsmodellen är centrala. Statsminister Löfven berömde det nordiska samarbetet för att det skapar trygghet och ligger i framkant på områden som jämlikhet och jämställdhet, och han pekade även på ett utökat nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet för att mer effektivt kunna riva gränshinder på detta område.

Norunn Tveiten Benestad (H) frågade Sveriges statsminister om säkerheten i Sverige och den organiserade kriminaliteten. Den åländska statsministern Katrin Sjögren (Lib) inledde sitt anförande med att betona tilliten i Norden som central. Sjögren menade att förtroendet mellan nationer i Norden är positivt men att förtroendet globalt har utmaningar. I och med dessa utmaningar kan inte flyktingsituationen lösas så länge tilliten inte finns.

Den finska statsministern Juha Sipilä (Cent) belyste vikten av tillit mellan nationerna i Norden. Samtidigt lyftes andra aspekter fram som att utöka samarbetet och att Norden måste värna om den frihet som skapas. Statsminister Sipilä diskuterade också digitaliseringens möjligheter.

Rikard Larsson (S) ställde en fråga till den finska statsministern om det nya sjukvårdssystem man är i färd med att skapa i Finland med hänvisning till ökad jämlikhet och integrering i Norden.

Nordiska ministerrådets program 2018

Statsminister Stefan Löfven (S) presenterade vid sessionen Sveriges ordförandeskapsprogram för Nordiska ministerrådet 2018. Ordförandeskapsprogrammet har titeln Ett inkluderande, innovativt och tryggt Norden och vilar således på tre tematiska ben. Digitalisering är en röd tråd som genomsyrar hela programmet. Fyra särskilda projekt är kopplade till programmet: utvecklade lösningar för vård på distans och e-recept över landsgränser, insatser för att nå socioekonomiskt utsatta unga, klimatsmart mobilitet i städer samt träbyggnad och hållbar design. Dessa teman är utvalda på områden där det finns ett tydligt nordiskt mervärde i att växla upp samarbetet och erfarenhetsutbytet.

Nya medlemsförslag

Flera nya medlemsförslag presenterades under sessionen. Som talesperson för den socialdemokratiska gruppen presenterade Lennart Axelsson (S) ett medlemsförslag om obligatorisk medling för vårdnadshavare vid separation. Paula Bieler (SD) från gruppen Nordisk frihet uttryckte uppskattning för förslaget och framhöll att barn har rätt till båda föräldrarna.

Som talesperson för den socialdemokratiska gruppen presenterade Johan Andersson (S) ett medlemsförslag om ett expanderat certifikat för lika lön. Den konservativa gruppen presenterade ett medlemsförslag om totalförsvars-, kris- och försörjningsplanering, vilket fick gehör som ett viktigt ämne som bör diskuteras mer. Även Nordisk grön vänster var positiva, och Håkan Svenneling (V) replikerade att även om de inte kommer att stödja allt i förslaget är det bra att den konservativa gruppen vill diskutera civilfrågor.

Andra förslag som presenterades var ömsesidiga godkännanden av utbildning och yrkesmässiga kvalifikationer inom parallella arbetsområden (Mitten-gruppen), samt global nedrustning av kärnvapen (Nordisk grön vänster). Den finska delegationen lade även fram ett förslag om att skapa nationella rådgivningskommittéer för gränshinderfrågor i de nordiska länderna, och presidiet lade fram ett förslag om nordisk konsekvensbedömning i EU-lagstiftningsprocesserna.

Frågestund med de nordiska biståndsministrarna

Vid sessionens sedvanliga frågestund gavs Nordiska rådets medlemmar tillfälle att ställa frågor om den nordiska biståndspolitiken. Frågorna besvarades av Norges utrikesminister Ine Marie Eriksen Søreide (H) och Finlands utrikes- handels- och utvecklingsminister Kai Mykkänen (saml). Det ställdes bland annat frågor om nordisk samordning av biståndsprojekt, hårdare kvalitativa mål för biståndspolitiken, Nordic Development Fund (NDF), biståndsarbetet med hänsyn till klimatavtal samt hjälp till kvinnor och familjeplanering. Från den svenska delegationen ställde Paula Bieler (SD) en fråga om hur de nordiska länderna kan bidra till återuppbyggande av städer och områden som människor tvingats fly ifrån. Håkan Svenneling (V) undrade över anledningen till det sänkta finska biståndet. Angående nordisk samordning frågade Staffan Danielsson (C) om den inte kunde förbättras när det gäller till exempel livsmedelsbiståndet till Afrika, i syfte att utveckla jordbruket där.

Flyktingar och migration

Två medlemsförslag om flyktingpolitik och migration behandlades under sessionen. Nordisk grön vänster stod bakom ett medlemsförslag om stärkt nordiskt samarbete för att värna flyktingar och asylrätten. Förslaget innebar bland annat att gränskontrollerna mellan de nordiska länderna skulle avskaffas för att värna den nordiska passfriheten och att ett förstärkt regeringssamarbete om flyktingpolitiken skulle inledas. Medlemsförslaget behandlades i utskottet för välfärd i Norden som föreslog att Nordiska rådet avslår förslaget, delvis med argumentet att länderna redan samarbetar kring frågorna.

Den efterföljande debatten engagerade ett flertal ledamöter. Staffan Danielsson (C) gjorde ett inlägg som representant för det svenska centerpartiet, där Danielsson pekade på vikten av att värna asylrätten och den fria rörligheten inom Norden men menade att det behövs reformer av arbetsmarknadspolitiken för att förhindra utanförskap. Danielsson avsåg att lägga ned sin röst i frågan och påminde om att de nordiska länderna snarare bör använda det inflytande man har i EU för att driva frågan där. Även Paula Bieler (SD) gjorde ett inlägg i debatten och meddelade att Nordisk frihet ansåg att medlemsförslaget var felriktat då fokus borde vara på att hjälpa flyktingar på plats och göra insatser i närområdet. Nordiska rådet följde utskottets rekommendation och beslutade att inte gå vidare med förslaget.

Lena Asplund (M), talesperson för utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, presenterade utskottets betänkande över ett medlemsförslag om flyktinginvandring och arbetsmarknadspolitik. Asplund påpekade att det i spåren av de senaste årens flyktingströmmar är viktigt att flyktingar får jobb för att de ska kunna integreras i samhället. Medlemsförslaget syftade till ett ökat informationsutbyte mellan de nordiska länderna, att överväga om det finns anledning att skräddarsy modeller för vissa grupper av arbetssökande och att

överväga om resurser ska avsättas för att möjliggöra nordisk forskning och analysarbete inom området.

Den efterföljande debatten kretsade kring två frågor. Dels debatterades frågan om låglönejobb som fanns med i det ursprungliga medlemsförslaget från den konservativa gruppen. Lena Asplund (M), Pyy Niemi (S) och Håkan Svenneling (V) deltog i debatten om denna fråga. Därtill debatterades Nordisk frihets reservation gentemot medlemsförslaget. Paula Bieler (SD) förespråkade reservationen och påpekade att ambitionen med förslaget var felaktig – målbilden måste vara att flyktingar ska återvända hem. Även Aron Emilsson (SD) deltog i debatten och menade att man inte bör skapa särlösningar för olika grupper utan i stället tillse att människor kan komma in i samma gemenskap på lika villkor. Ett flertal ledamöter deltog i debatten, som präglades av en tämligen skarp ton. Nordiska rådet beslutade att godkänna förslaget.

Ministerrådsförslag och redogörelser

Vid sessionen presenterade Nordiska ministerrådet ett antal förslag och redogörelser:

- forskningspolitisk redogörelse
- ministerrådsförslag om Nordplus 2018–2022
- ministerrådsförslag om arbetslivssektorns samarbetsprogram för 2018–2021
- redogörelse om barn och unga i Norden – en tvärssektoriell strategi för Nordiska ministerrådet 2016–2022
- redogörelse för nordiskt samarbete om funktionshinder
- redogörelse om jämställdhet
- redogörelse om nordiskt hälsosamarbete.

De svenska ledamöterna deltog i debatterna både som talespersoner för utskott och partigrupper och som enskilda medlemmar i Nordiska rådet.

Nordiska ministerrådets forskningspolitiska redogörelse presenterades av den norske kunskapsministern Henrik Asheim (H). Ministern konstaterade att Norden ligger i framkant när det gäller forskningssamarbete och att det finns potential för en fortsatt utveckling av Norden som kunskapsregion. I redogörelsen framgick bland annat att den nordiska institutionen NordForsk skulle ges ett tydligare mandat i syfte att stärka arbetet med forskningsrådsmodellen.

Kunskapsminister Asheim presenterade även ministerrådsförslaget om ett förnyat Nordplusprogram för 2018–2022. Nordplus, som är Nordiska ministerrådets största utbildningsprogram för livslångt lärande, utvärderades 2015 och bedömdes i allt väsentligt fungera enligt intentionerna. Lars-Arne Staxäng (M), talesperson för den konservativa gruppen, konstaterade att Nordplus är ett typexempel på ett positivt Nordensamarbete och tillade att det är angeläget att stärka det nordiska utbildningssamarbetet.

Nordiska ministerrådets nya samarbetsprogram för arbetslivssektorn 2018–2021 presenterades av Anniken Hauglie (H), arbets- och socialminister i

Norge, som inledningsvis sade att programmet täckte in områdena sysselsättning, arbetsmarknad, arbetsmiljö och arbetsrätt och ska understödja och stärka det goda nordiska samarbetet på dessa områden framöver. En grund för arbetet med programmet har varit Poul Nielsons strategiska genomlysning av arbetslivet i Norden som pekade på ett antal gemensamma utmaningar för de nordiska länderna. Talespersonen för utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, Pyry Niemi (S), underströk att den nordiska arbetsmarknaden står inför stora och växande utmaningar. Niemi tog bland annat upp vidareutbildning, matchning, mobilitet, integration och jämställdhet som avgörande faktorer för en fungerande nordisk arbetsmarknad. Lena Asplund (M), talesperson för den konservativa gruppen, pekade på behovet av att både förbättra matchningen mellan utbud och efterfrågan och stärka integrationen på arbetsmarknaden.

Den grönländska samarbetsministern Agathe Fontain (IA) presenterade en redogörelse om barn och unga i Norden – en tvärssektoriell strategi för Nordiska ministerrådet 2016–2022. Ministern pekade på att många aktiviteter och projekt för barn och unga genomförs i ministerrådets regi och att stor vikt läggs på att unga människor involveras i de nordiska samhällena. Lennart Axelsson (S), talesperson för utskottet för välfärd i Norden, sade att det är helt avgörande för den nordiska välfärdsmodellen att alla barn och unga i de nordiska länderna ges bra uppväxtförhållanden, och detta gäller inte minst de ensamkommande flyktingbarnen.

Frågor som rör personer med funktionsnedsättning av olika slag har en hög prioritet i det nordiska samarbetet. Vid sessionen presenterade Norges barn- och jämställdhetsminister Solveig Horne (FrP) en redogörelse på detta område. Ministern konstaterade att samarbetet i Norden starkt bidrar till att finna konkreta lösningar för att underlätta tillvaron för personer med funktionsnedsättningar. Ministern framhöll även arbetet som utförs i Nordens välfärdscenter (NVC) och Funktionshinderrådet som viktigt. Talespersonen för utskottet för välfärd i Norden Rikard Larsson (S) välkomnade beskedet att Funktionshinderrådet får ett fortsatt och tydligt mandat att arbeta med dessa frågor. Larsson tillade att det är viktigt att ta fram statistik på hur det ser ut på funktionshinderområdet så att man kan göra adekvata jämförelser mellan de nordiska länderna.

Barn- och jämställdhetsminister Horne presenterade även ministerrådets jämställdhetsredogörelse. Ministern konstaterade att de nordiska länderna haft ett gott samarbete om jämställdhetspolitik i över 40 år och att jämställdhet är något som definierar vår region. Hon underströk dock att det fortfarande finns utmaningar att arbeta med på detta område, till exempel könsbundna yrken, våld mot kvinnor och hotfulla yttringar på olika sociala medier. Avslutningsvis sade ministern att vi måste fortsätta vara ambitiösa i jämställdhetssamarbetet om vi ska nå målet om ett hållbart Norden.

Den norske hälso- och omsorgsministern Bent Høie (H) redogjorde avslutningsvis för Nordiska ministerrådets hälsosamarbete 2017. Ministern tackade för Nordiska rådets engagemang i dessa frågor och framhöll att hälsosamarbetet under året har fortsatt att vara ett prioriterat område, inte minst när det

gäller genomförandet av förslagen i Bo Könbergs rapport från 2014 om det framtida nordiska hälsosamarbetet. Bland fortsatt viktiga frågor att arbeta med nämnde ministern stärkt samarbete på läkemedelsområdet, antibiotikaresistens, godkännande av hälsopersonal och patientsäkerhet.

Internationell debatt

Under dagordningspunkten internationell debatt presenterades utrikesministrarnas gemensamma redogörelse, EU-redogörelsen och presidieförslag om den internationella strategin.

Norges försvars- och utrikesminister Ine Marie Eriksen Søreide (H) inledde debatten genom att presentera Nordiska ministerrådets redogörelse för utrikespolitiken 2017. Redogörelsen lyfte bland annat fram vikten av att Norden fortsätter ta ett stort humanitärt ansvar och samarbetar i de internationella frågor där det är möjligt. Ministern nämnde även att hon var glad för att det nordiska perspektivet under året representerades av Sverige i säkerhetsrådet och att Norge hoppades på att få nordiskt stöd till kandidaturen för 2021–2022. Hon fortsatte med att konstatera de stora förändringar vi sett runt om i världen de senaste åren: Ryssland som underminerar den europeiska säkerhetspolitiken, Storbritanniens utträde ur EU och den fortsatta utbredningen av terrorism, nationalism, protektionism och isolationism både i Europa och i Nordamerika. Ministern avslutade med en uppmaning om att inte glömma de många framsteg och positiva tendenser som samtidigt sker över världen: Europas ekonomi har vuxit sig stark igen, Isil/IS har tryckts tillbaka, antalet människor i fattigdom minskar och fler barn får gå i skolan.

Danmarks utrikesminister Anders Samuelsen (LA) påminde om vikten av Nordens samarbete med de baltiska länderna och med USA efter det gångna turbulenta året. Hans Wallmark (M) delade denna inställning och tog upp diskussionen om de kärnreaktorer som eventuellt ska byggas i Vitryssland och undrade om Norden har en gemensam hållning när det kommer till energi. Sveriges utrikesminister Margot Wallström (S) lyfte fram Sveriges arbete och roll som medlem i FN:s säkerhetsråd i sitt inlägg. Sverige har bland annat arbetat med frågor om att förebygga och förhindra återfall i konflikt, kvinnor i konflikt samt säkerhet kopplat till klimat och utveckling. Grunden för arbetet är den feministiska utrikespolitik som regeringen har drivit. Frågor som mötte Wallström handlade bland annat om Sveriges undertecknande av den globala konventionen mot kärnvapen.

En stor del av debatten handlade om den inrikespolitiska debatten i Finland om synen på invandring samt Finlands regerings syn på det globala förbudet av kärnvapen. Juho Eerola (Sannf) fick många repliker på sitt anförande där han bland annat kallade islam det största hotet i världen. De svenska ledamöterna var aktiva under debatten. Håkan Svenneling (V) stödde Sveriges position i att gå före i frågan om nedrustning av kärnvapen och ville att de andra nordiska länderna också skulle sluta upp. Hans Wallmark (M) menade i stället att det inte är säkert att det bästa sättet att få till en nedrustning är att gå före

och gå sin egen väg. En nordisk samordning och enad front kan vara att föredra.

Karen Ellemann (V), dansk minister för nordiskt samarbete, presenterade Nordiska ministerrådets EU-redogörelse. Att stärka det nordiska samarbetet har blivit en prioriterad fråga för ministerrådet de senaste åren, och ministern beskrev de konkreta initiativ som har tagits för att realisera detta under året. Bland annat diskuterade man den nya samordnande person som är placerad i Bryssel för att bevaka EU-frågor som rör de nordiska länderna. Lars Tysklind (L) presenterade Mittengruppens stöd för den nya tjänsten och vikten av ett tidigt nordiskt samarbete för att inte skapa nya hinder när EU-direktiv införs i de enskilda nordiska länderna.

Nordiska rådets president Britt Lundberg (ÅC) presenterade presidieförslaget om en ny internationell strategi för Nordiska rådet 2018–2022. Under de kommande fem åren ska framför allt Nordens närområde prioriteras, vilket inbegriper Östersjöområdet, Arktis och EU. Nordiska rådets medlemmar var eniga om att det är bra att en strategi nu finns på plats och att det är positivt att man har kunnat enas i presidiet över land- och partigränser. Från den svenska delegationen uttryckte både Hans Wallmark (M) och Staffan Danielsson (C) positiva meningar om strategin. Nordiska rådet beslutade att anta den internationella strategin.

Behandling av medlemsförslag

Ett medlemsförslag om nordiskt medborgarskap lades ursprungligen fram av Mittengruppen och behandlades av utskottet för välfärd i Norden. I samband med utskottets arbete med förslaget belystes de praktiska problem som medborgarna i de nordiska länderna möter när de flyttar mellan länderna. Arbetet utmynnade i ett förslag om en nordisk e-legitimation och betänkandet presenterades under sessionen av utskottets talesperson Anna-Maja Henriksson (sv). Hon framhöll att syftet med en nordisk e-legitimation är att medborgarna ska kunna arbeta, studera och flytta inom Norden utan problem med att identifiera sig och drabbas av onödig byråkrati. Den socialdemokratiska gruppens talesperson Rikard Larsson (S) underströk vikten av att lägga fram ett förslag som fokuserade på praktisk tillämpning och som kunde ha en reell betydelse för människors vardag. Han hoppades också att Nordiska ministerrådet skulle väva in dessa frågor i det kommande svenska ordförandeskapsprogrammet.

Under året sambehandlades tre olika medlemsförslag om digitalisering i Norden. Håkan Svenneling (V), talesperson för utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, redogjorde för förslagen som i grunden syftade till att alla nordiska medborgare ska ha tillgång till en fungerande datakommunikation oavsett var de bor. Svenneling framhöll att den ökande digitaliseringen måste ske på ett användarvänligt sätt där medborgarna sätts i fokus och där hänsyn även tas till den del av befolkningen som inte kan hantera olika digitala system. Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden såg även positivt på Nordiska

ministerrådets deklARATION om att Norden och Baltikum ska vara digitalt ledande, och det var utskottets uppfattning att de tio att-satserna i de tre medlemsförslagen konkretiserar och stöder denna ambition.

Ordföranden för utskottet för kunskap och kultur i Norden Jorodd Asphjell (A) redogjorde för ett medlemsförslag om ökad budget för nordiskt översättningsstöd. Upprinnelsen till förslaget var det faktum att många av de vinnande verken av Nordiska rådets litteraturpris och Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris inte översätts till övriga nordiska språk. Utskottet fann det beklagligt att stora medel används till arrangemangen kring rådets priser, samtidigt som befolkningen i Norden inte kan ta del av den nordiska litteraturen på sina egna språk. Den konservativa gruppens talesperson Lars-Arne Staxäng (M) framhöll att det var ett bra förslag som kunde bidra till en större tillgänglighet av nordisk litteratur, men ville ha med tillägget att kostnaden för en lite bredare översättning bör prioriteras inom Nordiska rådets budget.

Aktualitetsdebatt om fredsfrämjande

Årets aktualitetsdebatt hölls på temat fredsfrämjande. Temat valdes mot bakgrund av medlemsförslaget om att förstärka fredsfrämjande som ett nordiskt varumärke, och efter avslutad debatt antogs förslaget. Inbjuden att tala på det valda temat var Finlands förre president och Nobels fredspristagare Martti Ahtisaari. I sitt anförande talade Ahtisaari om kopplingen mellan konfliktlösning och nordiska värden. Ahtisaari lyfte den nordiska modellen som den bästa och mest välfungerande samhällsmodell som finns eftersom den verkar för jämlikhet som i sin tur skapar tillit. Gemensam nämnare för kriserna i världen i dag, menade Ahtisaari, är en upplevelse av ojämlikhet. De politiska utmaningarna hänger ihop med människors livskvalitet, vilket även är något som måste beaktas vid fredsfrämjande för att bygga hållbar fred, det vill säga en fred som inte endast består av frånvaron av våld utan även tillgång till olika möjligheter i samhället. Om inte detta perspektiv beaktas kommer alltid politikens legitimitet att stå på en svag grund. På anförandet följde en lång rad frågor som dels relaterade till det liggande medlemsförslaget, dels handlade om kvinnors roll, historiens roll, desinformation, atomvapen, Nordkorea och läget i Östersjön. Från den svenska delegationen deltog Hans Wallmark (M) och Pyyry Niemi (S) i den efterföljande debatten.

Generaldebatten

Vid generaldebatten behandlades samarbetsministrarnas redogörelse för 2017 och betänkandet över ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets samlade budget 2018, som godkändes. Norska samarbetsministern Frank Bakke-Jensen (H) sammanfattade läget i den internationella politiken som krävande och spännande och menade sig aldrig ha upplevt större internationellt intresse för Norden än nu. Målet för samarbetsministrarna är ett aktuellt och relevant nordiskt samarbete som klarar att svara på de utmaningar som finns i regionen.

Det norska ordförandeskapet har haft tre huvudspår, Norden i omställning, Norden i Europa och Norden i världen. Bland annat har beslut fattats om att upprätta ett ad hoc-ministerråd för digitalisering som ska vara verksamt under perioden 2017–2020, i vilket även de baltiska länderna deltar. I tillägg har samarbete upprättats om integration, flyktingar och invandrare, och de nordiska statsministrarna har även tagit initiativ till Nordic Solutions to Global Challenges med målet att dela nordiska lösningar för hållbar energi, statsutveckling, välfärd, mat och jämställdhet. Nordiska ministerrådet har dessutom lanserat ett eget program för att stärka arbetet med Agenda 2030: Generation 2030.

Efter anförandet tackade Nordiska rådets president Britt Lundberg (ÅC) för ett gott samarbete i budgetprocessen. Nordiska rådets initiala önskemål om en forskningspolitisk redogörelse, One Health, bioenergiintegration och gränshinder har alla beaktats i budgeten. Även senare tillkomna förslag om flyktingbarns hälsa, nordisk insats i globalt freds- och försoningsarbete, nordiska public service-kanaler, sjöfartsrisker och miljösäkerhet i arktisk sjöfart samt långsiktig finansiering av de fem samarbetsorganen under utbildningssektorn har gett resultat. I den efterföljande debatten deltog från den svenska delegationen Staffan Danielsson (C), Lars-Arne Staxäng (M) och Paula Bieler (SD).

Efter avslutad debatt gavs inbjudna gäster möjlighet att tala till församlingen. Dessa bestod vid årets session av representanter för Benelux interparlamentariska församling, Baltiska församlingen, Östersjökonferensen, Ungdomens Nordiska råd, Europarådets parlamentariska församling och Västnordiska rådet.

Hållbarhet och Arktis

Dagordningspunkten om hållbarhet och Arktis inleddes med att Ålands samarbetsminister berättade om hållbarhetsstrategin Ett gott liv i ett hållbart Norden. Strategin, som sträcker sig till 2025, understryker att hållbarhet ska integreras i allt arbete: från att främja hållbarhet inom den nordiska välfärdsmodellen, inom ekosystem och inom klimatområdet, till utbildning, forskning och innovation. Norges försvars- och samarbetsminister Frank Bakke-Jensen (H) presenterade därefter det nya nordiska programmet för Agenda 2030, Generation 2030. Programmet binder samman hållbarhetsstrategin med den globala Agenda 2030 och hjälper våra nordiska samhällen att identifiera de regionala problemen. Det nämner bland annat att Norden framför allt måste arbeta med tolv mål om hållbar konsumtion och produktion. Phia Andersson (S) presenterade ett presidieförslag som syftar till att Nordiska rådets arbete i internationella sammanhang ska präglas av Agenda 2030. Förslaget bygger på rapporten Norden och FN:s 2030-mål som utarbetats av en arbetsgrupp i Nordiska rådet. Som talesperson för utskottet för ett hållbart Norden presenterade Rasmus Ling (MP) ett medlemsförslag om att stärka konsumenternas roll i kampen mot klimatförändringarna. Den finska samarbetsministern Anne Berner (C) presenterade ministerrådsförslaget Nordiskt partnerskap för Arktis.

Samarbetsprogrammet gäller 2018–2021, är det åttonde i raden och utgår från fyra P: people, planet, prosperity och partnership. Lars Tysklind (L), talesperson för utskottet för ett hållbart Norden, presenterade utskottsförslaget om sjöfartssäkerhet i de arktiska havsområdena och pekade på konsekvenserna av ökningen av sjöfart och isarnas smältande.

Medlemsförslag och förslag från Färöarnas landsstyre

Ett medlemsförslag som gav upphov till en livlig debatt i plenum var förslaget om godkännande av alla de nordiska ländernas nationalspråk som officiella arbetsspråk i Nordiska rådet, väckt av Finlands och Islands delegationer. Presidiets talesperson Hans Wallmark (M) konstaterade att förslaget hade behandlats i presidiet vid fyra olika tillfällen på grund av frågans komplexitet. Wallmark framhöll att presidiets behandling har inneburit flera kliv framåt i syfte att underlätta för dem som talar finska och isländska, men tillade att man behövde arbeta vidare med frågan om arbetsspråken i förhållande till arbetsordningen. Staffan Danielsson (C), talesperson för Mittengruppen, gladdes åt att Nordiska rådet i sann nordisk anda lyckats tillmötesgå förslaget med konkreta förbättringar. Han var också övertygad om att Nordiska rådet kommer att kunna enas om hur arbetsordningen ska utformas för de olika språken i rådet. Nordisk frihets talesperson Aron Emilsson (SD) välkomnade det kompromissförslag som presidiet hade tagit fram och hoppades att det kunde stärka legitimiteten och tilliten till det nordiska samarbetet. Efter att Simon Elo (Sannf) reserverat sig mot kompromissförslaget gick ett antal ledamöter, bland andra Paula Bieler (SD) och Phia Andersson (S), upp i talarstolen och argumenterade för förslaget. Elo drog därefter tillbaka sin reservation.

En annan fråga som gav upphov till en längre debatt var förslaget från Färöarnas landsstyre om att Färöarnas skulle bli fullgoda medlemmar i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och omfattas av alla nordiska avtal och konventioner. Ett huvudargument som framkom mot att Nordiska rådet skulle kunna fatta ett beslut i ärendet var att detta är en grundlagsteknisk bilateral fråga som Färöarna och Danmark måste lösa sinsemellan. Debatten utmynnade i att plenum, i enlighet med presidiets förslag, beslöt att bordlägga ärendet i avvaktan på en vidare diskussion mellan Danmark och Färöarna. Håkan Svenneling (V) påpekade, mot bakgrund av diskussionen, att det vilar ett tungt ansvar på de kommande rådspresidenterna att föra en bra dialog för att finna en väg framåt och en tillfredsställande lösning på de här frågorna.

Medlemsförslaget om att avskaffa geoblockering presenterades av talespersonen för utskottet för kunskap och kultur i Norden, Johanna Karimäki (gröna). I förslagets rekommendation ville man ge Nordiska ministerrådet i uppgift att utreda vad som skulle krävas, både juridiskt och ekonomiskt, för att de nordiska länderna skulle kunna avskaffa geoblockering, det vill säga att ge medborgarna större möjlighet att se tv-program producerade i de nordiska länderna. Utskottet var medvetet om ärendets komplexitet och dess många in-

tressenter och aktörer, såsom upphovsrättsorganisationer, multinationella mediebolag och public service-bolag. Den konservativa gruppens talesperson Lars-Arne Staxäng (M) ställde sig positiv till förslaget men konstaterade samtidigt att frågan är komplicerad ur både en upphovsrättslig och en kommersiell aspekt.

Val 2018

Valkommitténs vice ordförande Maarit Feldt-Ranta (sd) redogjorde för valkommitténs arbete. Då mittengruppen och den socialdemokratiska gruppen under året varit lika stora hade valkommittén kommit överens om att parti-grupperna fick turas om att ses som den största gruppen. Feldt-Ranta påminde därför om vikten av att rådet fortsätter med detta arbetssätt och att fördelningen av poster, förutom på matematik, behöver baseras på tillit och respekt. Den norska delegationen hade nominerat Michael Tetzschner (H) från den konservativa gruppen till president och Martin Kolberg (A) från den socialdemokratiska gruppen till vice president, vilket valkommittén ställde sig bakom. Nordiska rådet beslutade att godkänna valkommitténs förslag till Nordiska rådets organ 2018.

Nordiska rådets program för 2018

Michael Tetzschner (H), Nordiska rådets blivande president, tackade det finska ordförandeskapet för ett väl genomfört år och presenterade därefter det norska ordförandeskapsprogrammet. Fyra områden är tongivande under det norska ordförandeskapet: hälsoteknologi och patientsäkerhet, utbildning och integration, hav och havsresurser samt det nordiska försvarssamarbetet. Flera prioriteringar känns igen både i det svenska ordförandeskapsprogrammet i Nordiska ministerrådet och i tidigare ordförandeskapsprogram. Tetzschner menade att ambitionen var att bygga vidare på tidigare fastslagna prioriteringar och konstaterade även att det var positivt att det fanns en samsyn mellan parlamentariker och regeringssidan om vad det nordiska samarbetet bör arbeta med.

Nordiska rådets priser

Nordiska rådets priser i kategorierna litteratur, barn- och ungdomslitteratur, film, miljö samt musik delas ut en gång per år i samband med sessionen. Av priserna är litteraturpriset, som instiftades 1962, det äldsta och barn- och ungdomslitteraturpriset, som instiftades 2013, det yngsta. Nomineringsproceduren och bedömningskommittéernas sammansättning skiljer sig åt för priserna. Följande personer mottog årets priser:

- Nordiska rådets litteraturpris: författaren Kirsten Thorup (Danmark) för romanen *Minnen om kärleken*.

- Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris: författaren Ulf Stark (Sverige) och illustratören Linda Bondestam (Finland) för boken Djur som ingen sett utom vi.
- Nordiska rådets filmpris: regissören och manusförfattaren Selma Vilhunen (Finland) och producenterna Kaarle Aho och Kai Nordberg (Finland) för filmen Den lilla sparven.
- Nordiska rådets miljöpris: Jonne Hellgren (Finland), vd för det finska företaget Repack.
- Nordiska rådets musikpris: dirigenten Susanna Mälkki (Finland).

(För mer information om priserna, se <http://www.norden.org/sv/nordiska-raadet/nordiska-raadets-priser>.)

6 Presidiet

Nordiska rådets presidium bereder övergripande politiska frågor och har ansvar för den allmänna inriktningen och utvecklingen av Nordiska rådets verksamhet samt för att denna samordnas med arbetet i de nationella parlamenten och med andra internationella organisationer. Vidare behandlar presidiet budgeten för det nordiska samarbetet samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Presidiet är rådets högsta beslutande organ när plenarförsamlingen inte är samlad och kan då fatta beslut i dess ställe. Nordiska rådets presidium består enligt arbetsordningen av en president, en vice president och högst elva andra av Nordiska rådets valda medlemmar. Enligt den nya ordning som trädde i kraft den 1 januari 2012 ska varje land och varje partigrupp vara representerade i presidiet. Presidiets medlemmar väljs av plenarförsamlingen. Svenska medlemmar av presidiet under 2017 var Hans Wallmark (M), Phia Andersson (S) och Robert Halef (KD) som efter sessionen i Helsingfors ersattes av Staffan Danielsson (C).

Enligt den rotationsordning som tillämpas hade Finland ordförandeskapet för Nordiska rådet 2017. Vid den 68:e sessionen i Köpenhamn valdes Britt Lundberg från Åländsk Center (ÅC) till president och Juho Eerola från Sannfinländarna (Sannf) till vice president för Nordiska rådet 2017. Presidiets arbete under året tog avstamp i det finska ordförandeskapsprogrammet med huvudtemana det bildade Norden, den rena energins Norden och det nätverkande Norden. Man fokuserade även på gränshinder och uppmärksammande av Finlands 100-årsjubileum.

Samarbetet under 2017

Samarbetet med olika aktörer i Nordens närområden inleddes i mitten av 1990-talet och har hög prioritet. Samarbetet har vuxit på senare år, både vad gäller antalet samarbetspartner och antalet politiska sakområden som varit föremål för diskussioner. Det bedrivs nu både bilateralt med parlament i Nordens grannländer genom ömsesidiga inbjudningar till seminarier och sessioner samt i form av aktivt deltagande i de regionala parlamentariska samarbetsstrukturer som finns för Arktis-, Barents- och Östersjöområdena, vilka behandlas i avsnitt 7–9.

Presidiet inrättade 2017 en arbetsgrupp med företrädare för varje partigrupp och land för att utvärdera Nordiska rådets internationella samarbete och arbeta fram en ny internationell strategi för Nordiska rådet 2018–2022. Strategin antogs vid sessionen i Helsingfors och identifierar teman där Nordiska rådet kan bidra till att göra skillnad. Strategin innebär också en strängare prioritering av Nordiska rådets internationella arbete. För Nordiska rådet har framför allt kontakterna och samarbetet på parlamentarisk nivå med Estland, Lettland och Litauen och de tre baltiska parlamentens samarbetsorgan Baltiska församlingen

varit av särskild vikt. Presidierna i de båda organisationerna träffas årligen för att diskutera arbetsplaner och samarbete det kommande året. Därutöver är det närområdet med samarbetena med SCPAR i Arktis och BSPP i Östersjöregionen som betonas tillsammans med det fortsatta samarbetet med Europaparlamentet.

Det finns en strävan i Nordiska rådet att förtydliga kontakterna med Europaparlamentet och de nordiska Europaparlamentarikerna. När representanter för rådet besökt EU-parlamentet har man bland annat diskuterat utrikes- och säkerhetsfrågor, Östersjöfrågor och antibiotikaresistens. Nordiska rådet har öppnat ett kontor i Bryssel och anställt en medarbetare som rådgivare i EU-frågor. Hon är rådets första medarbetare i EU-högkvarteret i Bryssel med uppgift att skapa nätverk som är väsentliga för samarbetet mellan Nordiska rådet och EU-parlamentet. Tjänsten är en tidsbegränsad projektanställning på ett år med möjlighet till förlängning i ytterligare två år.

Presidiet upprätthåller kontakterna och samarbetet med parlament i Ryssland, särskilt i de regioner i nordvästra Ryssland som ligger nära Norden, detta för att bland annat ge en parlamentarisk dimension till samarbetet mellan regeringarna på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området. Nordiska rådet kommer enligt antagna riktlinjer att fortsätta arbeta med ryska parlamentsledamöter, men efter utvecklingen i Ukraina under 2014 och framåt begränsas antalet fasta årliga evenemang för att ersättas av andra alternativ för dialogmöten. Den övergripande situationen har försämrats, men de nordiska länderna och Ryssland är fortfarande nära grannar, och relationer och kontakter bör till viss grad upprätthållas, särskilt på regional nivå. Vid sessionen genomfördes det sedvanliga mötet med ryska parlamentariker. Båda sidor uttryckte då en önskan att utöka mötestiden till nästkommande år.

Samarbetet med Västnorden och Nordens grannländer mot väst är också prioriterat. Dessa områden har en helt unik natur samtidigt som de miljömässigt är ytterst sårbara i en tid av snabba klimatförändringar. Nordiska rådet har observatörsstatus till Västnordiska rådet (Island, Färöarna och Grönland), och presidiets rapportör är Phia Andersson (S). Under 2017 deltog Phia Andersson vid bland annat Västnordiska rådets årsmöte.

Ärenden under 2017

De mest framträdande ärendena för presidiet 2017 handlade om arbetsspråk i Nordiska rådet, Färöarnas medlemskap, fredsfrämjande som ett nordiskt varumärke samt Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets budgetar 2018.

A1704/presidiet – Medlemsförslag om Färöarnas deltagande i alla nordiska avtal och konventioner och

B313/presidiet – Landsstyrelseförslag om Färöarnas ansökan om att bli fullvärdiga medlemmar av Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och att omfattas av alla nordiska avtal och konventioner. Under hösten 2016 lämnade Färöarna in en ansökan om fullvärdigt medlemskap i Nordiska rådet och Nordiska

ministerrådet och önskade därmed också att omfattas av samtliga nordiska avtal och konventioner. Ärendet har två gånger varit till behandling i presidiet. De nordiska samarbetsministrarna diskuterade Färöarnas ansökan på sitt möte i Köpenhamn 2016 i samband med sessionen. Mot bakgrund av diskussionerna på mötet konstaterade samarbetsministrarna att det inte finns konsensus om att ge ett medgivande till Färöarnas ansökan om fullvärdigt medlemskap.

I presidiets betänkande menar presidiet att både samarbetets grundstadga, Helsingforsavtalet, och den danska grundlagen gör det omöjligt att godkänna förslaget. Helsingforsavtalet stipulerar att de fem nordiska länderna är parter i samarbetet. Endast självständiga stater kan vara medlemmar i Nordiska rådet. Enligt ett tilläggsbeslut från 1983 har de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland rätt att delta i samarbetet. År 2007 preciserades och förstärktes de självstyrande områdenas möjligheter att medverka i samarbetet i det så kallade Ålandsdokumentet. Färöarnas ansökan om att få bli fullvärdig medlem i Nordiska rådet bordlades under sessionen i Helsingfors. Debatten under sessionen präglades av kompromissvilja, och efter en lång debatt beslöt parlamentarikerna att skjuta fram beslutet till sessionen i Oslo 2018.

A1685/presidiet – Godkännande av alla de nordiska ländernas nationalspråk som officiella arbetspråk i Nordiska rådet. Presidiet har under året behandlat medlemsförslag om godkännande av alla de nordiska ländernas nationalspråk som officiella arbetspråk i Nordiska rådet. De nationella delegationerna har fått lämna remissvar. I Nordiska rådet har de skandinaviska språken använts som arbetspråk sedan rådet grundades. I Nordiska rådets arbetsordning, paragraf 74, står att nordiska länders språk beaktas lika vid rådets möten. Arbetspråk är danska, norska, svenska. Tolkning till och från finska och isländska ska ske vid behov. Viktiga dokument bör översättas till de nordiska ländernas språk. Frågan om officiella språk i Nordiska rådet är komplex och behöver även diskuteras ytterligare. Symbolvärdet i att fortsätta att använda sig av de nordiska språken är stort. Många skulle betrakta det som att något av den nordiska samhörigheten gick förlorad om man går över till engelska. Att ledamöter och tjänstemän i Nordiska rådet får prata på sitt modersmål ger diskussionen en annan dimension och understöder beslutsfattande. Nordiska rådets svenska delegation har under våren vid två delegationsmöten diskuterat frågan om officiella arbetspråk ur både en demokratisk och en ekonomisk aspekt och har även särskilt resonerat allmänt kring den internordiska språkförståelsen. Delegationen betonade den kulturella och språkliga samhörigheten som en av grundpelarna i det nordiska samarbetet.

Vid sessionen i Helsingfors beslöt parlamentarikerna att skjuta fram beslutet om officiella arbetspråk till sessionen i Oslo 2018. Man enades dock om ett kompromissförslag som förbättrar finskans och isländskans ställning inom det nordiska samarbetet betydligt. Enligt kompromissbeslutet har alla rådets medlemmar möjlighet att lämna in ett medlemsförslag på sitt eget språk, och protokoll på skandinaviska översätts i fortsättningen till finska och isländska. Nordiska rådets sekretariat fick i uppdrag att utreda vilka möjligheter som

finns för att förenkla och försnabba arbetsgången med hänsyn till mötesmaterial och mötesstruktur i Nordiska rådet.

A1698/presidiet – Medlemsförslag om att förstärka fredsfrämjande som ett nordiskt varumärke. Förslaget har väckts av Mittengruppen och går bland annat ut på att göra en ny utredning – en Stoltenberg II – om hur Norden kan bidra till fred i konfliktråden. Man föreslog även en gemensam högre akademisk examen inom fredsfrämjande och ett fredsfrämjandesarkiv i ett av de nordiska länderna. Förslaget skickades på remiss till tre av Nordens fredsinstitutioner och till Ungdomens Nordiska Råd. Genomgående var svaren positiva. Under sessionen hölls en aktualitetsdebatt om fredsfrämjande med öppningsanförande av gästtalare Martti Ahtisaari, Finlands förre president, mottagare av Nobels fredspris och fredsmäklare. Vid sessionen i Helsingfors röstades medlemsförslaget igenom.

Nordisk utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik

Nordiska rådet bidrar med en parlamentarisk dimension i det utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet. Presidiet möter i samband med sessionerna de nordiska utrikesministrarna för en dialog om aktuella frågor. Försvarsfrågor har även i år varit högt uppe på dagordningen i Nordiska rådet. Den fortsatt spända situationen i Östersjön har bidragit till detta.

En första rundabordskonferens om det försvarspolitiska samarbetet i Nordiska rådets regi hölls i Helsingfors 2013. Erfarenheterna från rundabordsmötet visade på att det var en lyckad form för att åstadkomma en levande och konstruktiv dialog om frågorna, och det beslutades bli årligt återkommande i landet som har ordförandeskapet i Nordefco (Nordic Defence Cooperation, det militära samarbetet mellan de nordiska länderna).

Eftersom Finland hade ordförandeskapet 2017 arrangerade Nordiska rådet och den finska delegationen den 12 september ett rundabordsamtal med temat Nordefco igår, idag och imorgon samt behovet av att skapa en ny vision för Nordefco. Finlands försvarsminister Jussi Niinistö presenterade det nordiska försvarssamarbetets utveckling. Kommendören för finska försvarsmakten general Jarmo Lindberg fördjupade temat från försvarsmaktens synvinkel. Där till diskuterades försörjningsberedskap och nationell säkerhet.

Budget för det nordiska samarbetet 2017

Budgeten för det nordiska samarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådet 2017 uppgick till 927 546 miljoner danska kronor. Ministerrådet beslutar om budgetramen och ska enligt Helsingforsavtalet genomföra de förslag till ändringar som Nordiska rådet rekommenderar om det inte finns synnerliga skäl att inte göra det. Presidiet och partigruppernas budgetordförande har i förhandlingarna med Nordiska ministerrådet rekommenderat ändringar i budgetförslaget, vilka till stor del har tillmötesgått.

Nordiska rådets egen budget för 2017 uppgick till 36 260 000 danska kronor, och för 2018 uppgår den till 33 660 000 danska kronor. Sverige betalar 31,4 procent av budgeten.

7 Utskotten och kontrollkommittén

Utskottet för ett hållbart Norden

Utskottet för ett hållbart Norden arbetar med frågor som rör miljö- och naturskydd, klimat, hållbart användande av naturresurser, jord- och skogsbruk, fiskeriförvaltning och sjöfart. Även livsmedelsfrågor, konsumentskydd, atomsäkerhet och biologisk mångfald behandlas i utskottet. Svenska ledamöter i utskottet har under året varit Suzanne Svensson (S), Thomas Finnborg (M), Staffan Danielsson (C), Jan Lindholm (MP) och Lars Tysklind (L). Jan Lindholm ersattes i oktober av Rasmus Ling (MP).

Samarbetet under 2017

Under 2017 har utskottet för ett hållbart Norden haft fem möten. Utskottet har arbetat med ett flertal områden, såsom olika delar av den internationella klimatpolitiken, FN:s hållbarhetsmål 2030, EU-politik och nordiska pantsystem. Andra frågor har rört sjöfartssäkerhet i Arktis och Öresund, grön omställning samt minskad plast- och mikroplastanvändning. Thomas Finnborg (M) har under året fortsatt vara utskottets rapportör för frågor om pant i Norden och har även varit representant i Nordiska rådets gränshindergrupp. Jan Lindholm (MP) har varit utskottets rapportör för arktisk politik, som detta år har fokuserat på sjöfartssäkerhet. Staffan Danielsson (C) har varit utskottets rapportör för EU-frågor, och Suzanne Svensson (S) har varit ansvarig för transportfrågor. Utskottets arbete under 2017 resulterade i 16 rekommendationer ställda till de nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet.

Årets sommarmöte förlades till Sydsverige med temat framtidens gröna bioekonomi. Under tre dagar besökte utskottet bland annat Vreta Kluster, Wrams Gunnarstorp och NordGen – Nordiskt Genresurscenter i Alnarp.

Internationell klimatpolitik

Arbetet med de globala hållbarhetsmålen har präglat en stor del av utskottets verksamhet sedan 2015. Under sessionen i Helsingfors presenterade den åländska samarbetsministern Nina Fellman ministerrådsförslaget Generation 2030 (rek. 27/2017/hållbart) som är tänkt att vara en länk mellan Agenda 2030 och strategin Ett gott liv i ett hållbart Norden. Den arbetsgrupp som inrättades av Nordiska rådet 2016 för att skapa klarhet i de nordiska ländernas arbete med de globala hållbarhetsmålen har parallellt avlämnat rapporten Nordiskt samarbete och hållbarhetsmålen 2030. För att kontrollera om och hur de nordiska länderna arbetar för att uppfylla de internationella klimatmålsättningarna utarbetade utskottet för ett hållbart Norden ett medlemsförslag som antogs av Nordiska rådet i början av året. I rekommendationen uppmanas Nordiska ministerrådet att i förbindelse till Nordiska rådets session, och minst vart fjärde

år, framlägga en statusrapport som redogör för de nordiska ländernas uppfyllelse av klimatmål fastställda genom FN eller EU, samt effekterna av ländernas initiativ (rek. 4/2017/hållbart).

Nordiska ministerrådets projekt Nudging in Energy Consumption från 2015–2016 visade att s.k. nudging är en bra metod för att påverka medborgares konsumtions- och återvinningsmönster. Under 2017 framlade Mittengruppen ett förslag om att Nordiska ministerrådet borde utveckla systematiska metoder för att aktivera medborgarna till att bli medvetna konsumenter och etablera ett årligt nordiskt evenemang för medborgares aktion mot klimatförändringar (rek. 28/2017/hållbart).

Utskottet för ett hållbart Norden planerade även under året Nordiska rådets deltagande under klimattoppmötet COP23 i Bonn i november 2017. På agendan fanns bland annat ett förmöte för de nordiska parlamentarikerna, ett sidoevenemang i nordiska paviljongen och bilaterala möten med parlamentariker från andra länder. I förbindelse med klimatkonferensen planerade utskottet att anordna en nordisk parlamentarisk rundabordskonferens om klimat, energi och transport i samband med Nordiska rådets möten i Stockholm i januari 2018.

Delningsekonomi, cirkulär ekonomi och pant i Norden

Utskottets arbete med ett gemensamt nordiskt pantsystem och ett möjligt samarbete med Tyskland har fortsatt under 2017. Under 2016 svarade de svenska, norska, finska och danska regeringarna att de inte ser något behov för denna typ av system, vilket resulterade i att utskottet beställde en utredning från Nordiska ministerrådet. Efter flera möten med representanter för pantorganisationer och bryggeribranschen presenterades under aprilmötet 2017 en rapport med sex förslag på uppföljning av pantfrågan. Diskussionen i utskottet utmynnade i ett betänkande som innefattade två rekommendationer. De nordiska regeringarna rekommenderades att uppmana pantorganisationer att stärka sin insamlingskapacitet i syfte att förenkla för konsumenter i gränsområdena att slänga burkar och flaskor från grannlandet (rek. 39/2017/hållbart), och Nordiska ministerrådet rekommenderades att ingå i dialog med pantorganisationer och bryggeriföreningar i Norden om ett samarbete om en gemensam nordisk kampanj för att skapa förståelse för hur effektiv och miljövänlig pantordningen i Norden är (rek. 40/2017/hållbart).

Mittengruppen lade under året fram ett förslag om att underlätta delningsekonomin i Norden (rek. 32/2017/hållbart). Bakgrunden till förslaget är att delningsekonomin har stor potential att växa om regler och system granskas och klaggörs. Delningsekonomin är ett prioriterat område nationellt, i EU och i Nordiska ministerrådet. Ministerrådet arrangerade under 2017 ett seminarium om delningsekonomin, och både Sverige, Norge och EU-kommissionen har lagt fram rapporter på området.

Utbyggnad av laddningsstationer

Under året har frågan om nordiskt samarbete om utbyggnad av energistationer behandlats under flera möten med utskottet. Transporter står för 30 procent av utsläppen i Norden och är därmed ett område där stor skillnad kan göras, vilket bland annat diskuterades på energiseminarier som hölls under sessionen i Helsingfors. Det socialdemokratiska förslaget om ett nordiskt samarbete om utbyggnad av energistationer utmynnade efter behandling i utskottet i tre rekommendationer. Nordiska rådet rekommenderade Norges regering att i samarbete med övriga nordiska länders regeringar utvidga Nobildatabasen till att även inkludera tankstationer för andra nollutsläppsenergibärare (rek. 14/2017/hållbart). Rådet rekommenderade vidare Danmarks och Islands regeringar att ingå i det avtal som Norge, Finland och Sverige har om samarbete för registrering av tankstationer för nollutsläppsbilar i Nobildatabasen (rek. 15/2017/hållbart). Nordiska ministerrådet rekommenderades slutligen att ta initiativ till projekt som stöttar utveckling och samordning av nationella planer för finansiering och utbyggnad av tankstationer för nollutsläppsbilar samt initiera en utredning av om och i sådana fall hur de nordiska länderna kan gynnas av att samarbeta och utveckla gemensamma nordiska modeller för tankstationer (rek. 16/2017/hållbart).

Arktis

Sjöfartssäkerheten i Arktis har länge diskuterats i utskottet för ett hållbart Norden men har intensifierats sedan 2015. Under sessionen i Köpenhamn 2016 presenterade Nordiska ministerrådet en redogörelse om sina insatser i det arktiska området, men eftersom de enskilda ländernas redogörelser saknades ställde utskottets talesperson för Arktis, Jan Lindholm (MP), en skriftlig fråga till de nordiska ländernas regeringar. Efter inkomna svar utarbetades ett utskottsförslag som resulterade i en rekommendation i vilken de nordiska regeringarna uppmanas bland annat att främja säkerheten i sårbara havsområden längs de arktiska kusterna, att arbeta för ett förbud mot användningen av tungolja (heavy fuel oil, HFO) i arktisk sjöfart, att arbeta tillsammans med IMO med en revision av Polar Code för att stärka sjöfartssäkerheten i Arktis och att kartlägga räddningsresurserna i de arktiska kustområdena (rek. 30/2017/hållbart).

Sjöfartssäkerhet i Öresund

Ett medlemsförslag om sjöfartssäkerhet i Öresund väcktes under året av den konservativa gruppen. Bakgrunden var att Öresund är en av norra Europas mest trafikerade farleder. Även om det är en omfattande trafik på en begränsad yta sker det i dag relativt få olyckor. Förslaget syftade därför till att säkra internationellt samarbete om miljöskydd för skeppstrafik i Öresund i förebyggande syfte. Utskottets behandling av förslaget resulterade i tre rekommendationer: de nordiska regeringarna uppmanades att lägga fram ett förslag till den

internationella maritimorganisationen IMO om att införa riktlinjer för att göra användandet av lots i Öresund obligatoriskt (rek. 33/2017/hållbart), Sveriges regering rekommenderades att införa motsvarande regler som Danmark har om lots i Öresund (rek. 34/2017/hållbart), och slutligen rekommenderades Sveriges och Danmarks regeringar att stärka registrerings- och övervaknings-systemen för sjöfarten i Öresund, med sikte på att kontrollera alla fartyg som inte följer IMO:s anbefallningar och att undersöka möjligheterna att skapa separata trafiklinjer för ingående trafik till Kattegatt och utgående trafik från Östersjön för hela Öresundspassagen (rek. 35/2017/hållbart).

Begränsning av användningen av plast

Ambitionen att reducera användningen av plastprodukter av olika slag fortsatte under året då utskottet för ett hållbart Norden behandlade tre olika förslag inom detta område. Ett förslag om förbud mot mikroplast i kosmetika som under året behandlades i utskottet sändes ut på remiss till relevanta instanser. Utskottet utarbetade därefter ett betänkande där de nordiska regeringarna uppmanas att införa ett förbud mot användning av mikroplast i kosmetika och övriga personliga vårdprodukter (rek. 1/2017/hållbart).

Utskottet behandlade även under året ett medlemsförslag, väckt av Mitten-gruppen, om att minska plastavfallet i Norden. Bakgrunden till förslaget var det faktum att plastavfall och plastrester riskerar att samlas upp i näringskedjan och att de nordiska länderna därför bör vara proaktiva i arbetet med produktutveckling och återvinning och vidta kraftfulla åtgärder för att reducera mängden plastavfall. Man hänvisar också i förslaget till EU:s kommande plaststrategi och avgifter och förbud som genomförts internationellt. Förslaget sändes ut på remiss, och med hänvisning till de varierade svaren beslutade utskottet att revidera de ursprungliga att-satserna i rekommendationen. Arbetet utmynnade i en rekommendation ställd till Nordiska ministerrådet om att tillsätta en utredning om hur de nordiska länderna genomför EU-direktivet om att minska användningen av plastpåsar, undersöka de befintliga goda exemplen om förbud mot plastpåsar i andra stater och att främja samarbetet med pantorganisationer för att hitta instrument för plaståtervinning (rek. 7/2017/hållbart). Nordiska rådet rekommenderade även de nordiska regeringarna att bland annat förmedla information och erfarenheter från de nordiska länderna efter genomförandet av EU:s direktiv om att reducera användningen av plastpåsar och att arbeta aktivt internationellt, inom EU och relevanta FN-organ, för åtgärder som kan bidra till att stoppa nedskräpningen av plastavfall i haven (rek. 8/2017/hållbart).

Samråd med de nordiska miljöministrarna

En giftfri vardag, mikroplaster i kosmetik, klimatpolitik och matsvinn var ämnen som diskuterades under utskottets årliga möte med de nordiska miljöministrarna. Lars Tysklind (L) var talesperson för punkten om en giftfri vardag

som syftade till att diskutera de fyra punkter som utskottet inte ansåg hade blivit besvarade på ett tillfredsställande sätt sedan sessionen i Köpenhamn 2016. En av dessa frågor var möjligheten att skapa en nordisk lista med farliga kemikalier, vilket miljöministrarna avvisade med hänvisning till den redan existerande SIN-listan. Rasmus Ling (MP) framförde sin oro över hur EU:s handelsavtal påverkar införandet av kemikalier i Sverige, vilket miljöminister Karolina Skoog svarade på genom att påpeka att lagen alltid står över avtal.

Även i diskussionen om mikroplaster låg fokus på EU. Mot bakgrund av att Nordiska rådet vill gå före och förbjuda mikroplaster i de nordiska länderna ville miljöministrarna invänta EU:s plaststrategi innan de startar en nationell process. Lars Tysklind påpekade den höjda prioriteringen av ämnet, vilket till exempel visade sig på FN:s havskonferens i New York i somras. Under punkten klimatpolitik diskuterades vikten av den nordiska samordningen i nordiska paviljongen före klimatmötet i Bonn (COP23). Frågan om ökad nordisk samordning har diskuterats kontinuerligt under året och återfinns i den nya internationella strategin. Man konstaterade även att det inte var meningsfullt att diskutera punkten om matsvinn eftersom den frågan inte sorterar under miljöministrarna i alla nordiska länder.

Utskottets arbete 2018

Under 2018 kommer utskottet för ett hållbart Norden fortsätta att arbeta med frågor som rör bland annat klimat, sjöfartssäkerhet och reducering av plastavfall och mikroplast. Utskottet fortsätter att införliva hållbarhetsmålen (Agenda 2030) i sitt arbete, med prioritering på mål 14 som handlar om livet i vattnet. Andra frågor som kommer att följas upp 2018 rör Nordiska utvecklingsfonden (Nordic Development Fund, NDF) och förslaget om en nordisk grön bank i Helsingfors, EU-frågor, en giftfri vardag och kemikalielagstiftningen, energistationer samt reglering av delningsekonomin. Utskottet avser även att följa upp det norska ordförandeskapsprogrammet inom relevanta områden.

Arbetet mot gränshinder fortsätter att vara en fast dagordningspunkt på utskottets möten, och Thomas Finnborg (M) är utskottets representant i Nordiska rådets gränshindergrupp.

Utskottets sommarmöte 2018 äger rum i Tromsö där man bland annat kommer att uppmärksamma hållbar turism och sjöfart i de arktiska områdena.

Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Utskottet för kunskap och kultur i Norden behandlar frågor om kultur, litteratur, film och medier samt språk och utbildning. Utskottet arbetar också med frågor som rör forskning, barn- och ungdomskultur, idrott, folkupplysning, vuxenundervisning samt civilsamhället och frivilligsektorns roll i ett demokratiskt samhälle.

Svenska medlemmar i utskottet har under året varit Aron Emilsson (SD), Peter Johnsson (S), Eva Sonidsson (S) och Lars-Arne Staxäng (M).

Utskottets verksamhet 2017

Utskottet för kultur och kunskap i Norden har under året haft fem möten, och man har bland annat arbetat med ärenden som rör forskning, digitalisering, geoblockering och språkfrågor. Bland övriga frågor som behandlats i utskottet finns studentmobilitet, utbildning, litteratur, idrott och musik.

Liksom tidigare år har utskottet träffat ett antal ministrar, sakkunniga, experter, NGO:er och andra nordiska organisationer för att inhämta information och kunskap inom relevanta områden. Under året har utskottet bland annat träffat representanter för Nordiska ministerrådet för kultur, utbildning och forskning, Filmkommissionen i Norge, Nordisk språkkoordinering, Orkester Norden, Språk- och litteraturcentrum vid Lunds universitet samt Nordiska kulturfonden.

Årets sommarmöte förlades till Helsingfors med omnejd. Utskottet för kunskap och kultur i Norden fick då bland annat besöka Nordisk kulturkontakt på Sveaborg, ett mottagningscenter för flyktingar i Esbo, Haltia Naturcentrum och Aalto universitet. I samband med sommarmötet arrangerade utskottet ett rundabordssamtal om avhopp från skolan. Mellan 20 och 30 procent av unga i Norden fullföljer inte gymnasiet eller motsvarande utbildning, och utskottet ville med mötet uppmärksamma detta och diskutera vad man på nordisk nivå kan göra för att få eleverna att slutföra sin utbildning. Till rundabordssamtalet hade utskottet bjudit in experter och forskare från Nordens välfärdscenter, Institutet för hälsa och välfärd och Göteborgsregionens kommunalförbund samt nordiska parlamentariker från de nationella kulturutskotten och utbildningsutskotten. Som ett resultat av diskussionerna enades utskottet bland annat om att till Nordiska ministerrådets budget föreslå prioriterade insatser för att bromsa utvecklingen med avhopp i skolan.

Som brukligt höll utskottet ett samrådsmöte med de nordiska kulturministrarna i samband med Nordiska rådets höstsession. Vid mötet avhandlades huvudsakligen två diskussionspunkter: tilliten till medierna och motverkande av desinformation samt Nordiska ministerrådets internationella kultursatsningar med fokus på Nordic Matters på Southbank Centre i London. Övriga frågor som diskuterades under mötet rörde geoblockering, en översyn av Nordiska rådets priser och ökat översättningsstöd till Nordiska rådets litteraturpris. Sveriges kulturminister Alice Bah Kuhnke gav även en kort redogörelse för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018. Huvudrubrikerna för programmet är Ett inkluderande, innovativt och tryggt Norden.

Utbildning

Utskottet för kultur och kunskap i Norden utarbetade under året ett utskotts-förslag om en handlingsplan för att öka studentmobiliteten mellan de nordiska länderna. Bakgrunden till förslaget var en resolution från Ungdomens Nordiska råd (UNR) där man pekar på behovet av en gemensam nordisk ansökningsportal för att öka tillgången till likvärdig information om vilka utbildningsmöjligheter som finns i Norden. Utskottet ansåg vid sin behandling av

förslaget att Nordiska ministerrådet borde ta ett helhetsgrepp om frågan och att handlingsplanen även bör inkludera hur nordiska universitet bättre kan attrahera studenter från länder utanför EU. Arbetet med förslaget utmynnade i en rekommendation i vilken Nordiska ministerrådet anmodas att ta fram en handlingsplan för hur studentmobilitet mellan de nordiska länderna kan ökas och för hur obalansen mellan länderna i fråga om sändande och mottagande av studenter kan utjämnas (rek. 17/2017/kultur).

De nordiska forskningsministrarna i ministerrådet för undervisning (MR-U) har uttryckt målsättningen att Norden ska utvecklas till en globalt ledande kunskapsregion. Mot bakgrund av att den senaste forskningspolitiska redogörelsen avlämnades 2011 uttryckte utskottet för kunskap och kultur i Norden vid sitt januarimöte 2017 en önskan om att få en uppdatering på området. Utskottet ville bland annat få svar på hur arbetet med den långsiktiga målsättningen bedrivs, hur de nordiska forskningsmedlen används samt om, och i så fall på vilket sätt, politiken bör ha inflytande över de forskningsmässiga prioriteringarna. I det utskottsförslag som utarbetades och som antogs vid Nordiska rådets temasession i april uppmanas Nordiska ministerrådet att avge en forskningspolitisk redogörelse för det nordiska forskningssamarbetet till Nordiska rådets session i Helsingfors 2017 (rek. 2/2017/kultur). Ministerrådet återkom senare under året och meddelade att en redogörelse skulle avges vid sessionen. Rekommendationen var därmed slutbehandlad för Nordiska rådets del.

Utskottet för kunskap och kultur behandlade under året ett ministerrådsförslag om att förlänga de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas program Nordplus för perioden 2018–2022. Nordplus är Nordiska ministerrådets största program för utbildningssamarbete och livslångt lärande och bidrar årligen med drygt 9 miljoner euro till projekt, nätverk och utväxling mellan studerande och lärare i de nordiska och baltiska länderna. Vid en utvärdering av Nordplus som ministerrådet genomförde 2015 konstaterades att programmet som helhet fungerade bra, men att vissa förändringar borde göras inom delprogrammet Nordplus Nordiska Språk där man bland annat föreslog att arbets- och ansöknings språket ska vara engelska för att underlätta för medborgarna i de baltiska länderna. Utskottet informerades om de föreslagna förändringarna 2016 och framförde då att det bör tydliggöras i kriterierna att de ansökta projekten handlar om att öka förståelsen för de nordiska språken, något som också hörsammades av ministerrådet. Mot den bakgrunden föreslog utskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att förlänga Nordplus programperiod med fem år (rek. 19/2017/kultur).

Kultur

Den socialdemokratiska gruppen väckte hösten 2016 ett medlemsförslag om Nordiska rådets litteraturpriser. Bakgrunden till förslaget var det faktum att många av såväl de nominerade som de vinnande verken inte blir översatta till andra nordiska språk. Utskottet för kunskap och kultur i Norden beslutade att

avvakta med behandlingen av förslaget till efter seminariet Oversatt eller oversett som arrangerades på Lillehammers litteraturfestival i maj 2017. På seminariet, som samlade experter på litteraturområdet, var man överens om att Nordiska rådets litteraturpris i hög grad bidrar till att göra nordisk litteratur mer känd i Norden, inte minst när det gäller intresset för barn- och ungdomslitteratur. Det fanns också en samsyn om att en ökning av det nordiska översättningsstödet, i nuläget 3,1 miljoner danska kronor i ministerrådets budget, skulle verka som ett incitament för förlagen att i högre grad översätta nordiska böcker till andra nordiska språk. På grundval av dessa synpunkter beslutade utskottet att utarbeta ett betänkande i vilket Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att öka budgeten för nordiskt översättningsstöd och att ökningen öronmärks för översättningar av verk som vunnit Nordiska rådets litteraturpris och Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris (rek. 24/2017/kultur).

Utskottet för kunskap och kultur uppmärksammade under året betydelsen av att kunna ta del av grannländernas tv-kanaler, inte minst med hänvisning till den gemensamma språkförståelsen i Norden. Bakgrunden var ett medlemsförslag väckt av Mittengruppen, i vilket det framfördes att geoblockering, det vill säga en territoriell begränsning av tv-utbudet, är ett gränshinder som utgör en barriär i det nordiska kulturutbudet. Förslagsställarna hänvisade också till ett pågående arbete inom EU som syftar till att öka tillgången till europeiska digitala tv-tjänster, men menade att Norden kunde gå före i detta arbete. Utskottet konstaterade att frågan är komplex ur en såväl upphovsrättslig som ekonomisk synvinkel och föreslog därför att en ingående utredning genomförs för att utröna vad som skulle krävas för att avskaffa geoblockering mellan de nordiska länderna (rek. 31/2017/kultur). Utskottet konkluderade i sitt betänkande att startpunkten för en sådan utredning kunde vara att Nordiska ministerrådet samlar politiker, upphovsrättsorganisationer, public service-bolag och kommersiella aktörer för att diskutera denna fråga.

I Norden finns en lång tradition av att sjunga tillsammans, både i körer och i andra sammanhang. Utskottet för kunskap och kultur i Norden utarbetade därför under året ett utskottsförslag om att de nordiska länderna på Nordens dag den 23 mars även ska fira Nordens sångdag. Tanken med förslaget är att sångdagen ska genomföras i skolor, bibliotek, arbetsplatser, konserthus, kyrkor och andra platser där folk kan samlas och känna tillhörighet med de nordiska sångtraditionerna. Utskottet framhöll också i förslaget att biblioteken har en viktig uppgift i att sprida information om den nordiska sångskatten, och att även Föreningen Norden, Orkester Norden och paraplyorganisationen Musik i Norden kunde bidra i detta arbete. Förslaget, i vilket Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att avsätta medel till firandet av Nordens sångdag (rek. 41/2017/kultur), antogs vid sessionen i Helsingfors.

Digitalisering i Norden

Under våren 2017 väcktes tre medlemsförslag i Nordiska rådet om digitalisering:

- En nordisk samverkan kring digitalisering inom högre utbildning och forskning
- Norden – världsledande inom 5G, med fokus på välfärdsteknologi
- Fungerande datakommunikationer för alla invånare i Norden.

Efter inledande separata behandlingar i utskottet för kunskap och kultur i Norden, utskottet för tillväxt och utveckling i Norden samt utskottet för välfärd i Norden beslutade de tre utskotten att se samlat på förslagen och utarbeta ett gemensamt betänkande. Utskotten var också eniga i att förslagen skulle ses i samband med Nordiska ministerrådets deklaration, som antogs i april 2017, om att Norden och Baltikum ska bli en ledande digital region. Utskottet för kunskap och kultur i Norden utsåg Lars-Arne Staxäng (M) till att ingå i en arbetsgrupp som fick i uppdrag att ta fram ett betänkande där de tre medlemsförslagen var inarbetade. I samband med behandlingen hade de tre utskotten även ett gemensamt möte där man diskuterade olika frågor om digitalisering, bl.a. investeringar i 5G, gemensam standard i Norden, cybersäkerhet och den etiska dimensionen i välfärdsteknologin. Utskottens och arbetsgruppens arbete utmynnade i ett betänkande som slutbehandlades i utskottet för tillväxt och utveckling i Norden som har huvudansvaret för digitaliseringsfrågor.

Sport och idrott

Utskottet för kunskap och kultur i Norden behandlade 2016 ett medlemsförslag från den socialdemokratiska gruppen om avhållande av ett nordiskt idrottstoppmöte vartannat år med start 2017. Bakgrunden till förslaget var ett nordiskt idrotts toppmöte som hölls 2015 där frågor som matchfixning, spelpolitik, dopning, huliganism och korruption diskuterades. Utskottet framhöll i sitt betänkande över förslaget att det är högst motiverat att nordiska ministrar, politiker, representanter för spelbolag, polis och idrottsorganisationer regelbundet träffas för att dryfta gemensamma utmaningar och lösningar på dessa problem. De nordiska regeringarna meddelade i sitt svar att man inte ämnar anordna fasta nordiska idrottstoppmöten vartannat år, detta med hänvisning till att det redan förekommer ett nära idrottspolitiskt nordiskt samarbete. Utskottet välkomnade dock att de nordiska regeringarna, i samband med kulturministrarnas årliga ministerrådsmöte i april 2017, höll ett informellt nordiskt idrottstoppmöte där huvudtemat var jämställdhet och bristen på kvinnliga beslutsfattare och ledare inom idrotten. Utskottet avser att föra en dialog med Nordiska ministerrådet om ett eventuellt toppmöte i september 2018, i samband med de nordiska idrottsförbundens möte i Stockholm.

Budgetfrågor

När det gäller Nordiska ministerrådets budget för 2018 informerades utskottet om att Nordiska rådets partigrupper har ett överordnat ansvar att bidra med inspel till budgeten, men att även utskotten har möjlighet att göra prioriteringar och påverka vissa budgetposter. I ministerrådets budgetförslag för 2018 ville man se ett stärkt nordiskt samarbete om social- och hälsofrågor och grön omställning. För att finansiera detta föreslogs att medel skulle föras över från utbildnings- och forskningsministrarnas och kulturministrarnas budgetar, vilket skulle innebära en reduktion med 4,5 respektive 2 miljoner danska kronor.

Utskottet för kunskap och kultur i Norden behandlade ministerrådets budgetförslag på sitt sammarmöte 2017. Utskottet underströk att utbildning, forskning, kultur och språkförståelse är centrala teman i det nordiska samarbetet och såg därför allvarligt på att det endast var dessa områden som skulle drabbas av nedskärningar. Utskottet uttryckte även en oro över att en relativt stor del av besparingarna skulle läggas på de fem nordiska forskningsinstituten. Som inspel till budgeten ville utskottet bland annat att ministerrådet skulle ta initiativ till en konferens om hur det kan skapas bättre matchning mellan utbildning och arbetsliv och att ett idrottsstoppmöte med Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet och de nordiska idrottsorganisationerna skulle genomföras.

Under hösten 2017 hade Nordiska rådets olika utskott även möjlighet att inkomma med synpunkter och förslag till långsiktiga fokusområden inför ministerrådets budget för 2019 och framåt. Utskottet för kunskap och kultur i Norden diskuterade möjliga inspel till budgeten och beslutade att följande områden var relevanta: ett tvärsektorielt samarbete kring folkhälsa och utbildning, tillräckliga resurser för ett ökat nordiskt digitaliseringssamarbete, insatser för att öka antalet översättningar av nordisk litteratur och firande av Nordens sångdag.

Det informerades om att Nordiska rådets presidium bearbetar och sammanställer fackutskottens förslag och tar upp dem till diskussion med Nordiska ministerrådet innan dess att arbetet med 2019 års budget inleds i början av 2018.

Gränshinder

Utskottet för kunskap och kultur i Norden fortsatte under året sitt arbete mot gränshinder i Nordiska rådets gränshindergrupp, i vilken Lars-Arne Staxäng (M) var utskottets rapportör. Prioriterade områden för utskottet var under 2017 olika typer av gränshinder för kulturarbetare, ömsesidigt erkännande av examensbevis och avskaffande av geoblockering. De nordiska samarbetsministrarna gjorde under året en utvärdering av Gränshinderrådet, som tillsattes 2014 och har till uppgift att befrämja den fria rörligheten inom Norden för både enskilda personer och företag. Det gjordes under året även en översyn av definitionen av begreppet gränshinder, detta mot bakgrund av att vissa typer av problem har visat sig falla utanför Gränshinderrådets mandat. Utskottet kommer att följa upp dessa initiativ i sitt fortsatta gränshinderarbete.

Utskottets verksamhet 2018

Utskottet för kunskap och kultur i Norden kommer under 2018 fortsätta att fokusera på utbildningsfrågor och forskning, kulturområdet, idrottsfrågor, friluftsliv samt relevanta EU-frågor. Utskottet kommer även att arbeta med frågor som rör FN:s hållbarhetsmål, nordisk språkförståelse och digitalisering. Arbetet med att motverka gränshinder inom för utskottet prioriterade områden fortsätter under 2018, bl.a. med en uppföljning av i vilken omfattning nordiska kulturarbetare som arbetar över gränserna drabbas av gränshinder av olika slag.

Vid utskottets möte i oktober lades att antal förslag fram om möjliga och relevanta resmål för sommarmötet 2018, bland annat Färöarna och Höga kusten i Sverige. Definitivt beslut om destination fattas vid januarimötet 2018.

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden arbetar med ämnen och frågor som handlar om arbetsmarknad och arbetsmiljö, näringsliv, handel och industri, energi, bekämpandet av gränshinder samt transport och transportsäkerhet. Därtill behandlar utskottet frågor inom finanspolitik och ekonomisk politik – inklusive ramvillkoren för forskning, produktion och handel. Regional- och strukturpolitik, kommunikation och it hör också till arbetsområdena. I tillägg har utskottet numera det samlade operativa ansvaret för arbetet med gränshinder även om övriga utskott också kommer att arbeta med gränshinder inom sina respektive politikområden.

Svenska medlemmar i utskottet har under året varit Pyry Niemi (S), Lena Asplund (M), Lars Tysklind (L) och Håkan Svenneling (V). Pyry Niemi (S) har även varit utskottets ordförande. Vid Nordiska rådets session i Helsingfors valdes Lena Asplund (M) till utskottets vice ordförande.

Möten och dialog 2017

Under 2017 har utskottet i likhet med tidigare år hållit fem möten. Det traditionenligt förlängda sommarmötet hölls detta år i Tromsø och Svalbard. Ett stort antal externa gäster, sakkunniga och experter har under året inbjudits att delta vid utskottets möten för att ge information och föra dialog om särskilda sakfrågor. Under året har utskottet bland annat träffat representanter för Nordiska ministerrådets sekretariat för Gränshinderrådet, Filkommissionen i Norge, bolaget Oslo-Stockholm 2:55, Norges flygförbund och FS Links. I samband med Nordiska rådets session i Helsingfors anordnade utskottet ett sessionsevent med utgångspunkt i Jorma Ollilas energirapport. Vid evenemanget deltog bland annat Finlands energiminister.

Årets sommarmöte avhölls i Tromsø och Svalbard och fokuserade på naturresursförvaltningen runt Svalbard, rymdteknologi för övervakning, transportinfrastruktur, bioekonomi och turism. I samband med sommarmötet an-

ordnades bland annat studiebesök till Svalbards satellitstation och universitetscentret på Svalbard. Utskottet deltog även i möten med sysselmannen på Svalbard och representanter för generalkonsulatet i Barentsburg. Utöver detta diskuterades frågor som e-hälsa, fiskepolitik och gränshinder.

I samband med septembermötet i Reykjavik genomfördes ett gemensamt möte mellan utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, utskottet för kunskap och kultur i Norden och utskottet för välfärd i Norden vid vilket den isländska transportministern deltog. Vid mötet diskuterades ett gemensamt betänkande om tre medlemsförslag om digitalisering. Den isländska ministern presenterade även den nordisk-baltiska ministerdeklarationen om digitalisering som antogs våren 2017.

Prioriterade sakfrågor 2017

Inför 2017 hade utskottet valt att primärt prioritera transportfrågor, digitalisering, FN:s hållbarhetsmål, EU:s direktiv om hållbar energi och uppföljningen av Jorma Ollilas energigenomlysning. Utöver detta inkluderades arbetsmarknadsfrågor i arbetsplanen.

Förutom de prioriterade sakfrågorna har utskottet arbetat med några ytterligare frågor, exempelvis förutsättningarna för en gemensam nordisk filmkommission. Frågan aktualiserades i samband med att den norska filmkommissionen besökte utskottets möte i januari och det konstaterades att det finns ett nordiskt nätverk men att det saknas ett samlat sekretariat. Summan som efterfrågades för driften av sekretariatet uppgick till 6 miljoner norska kronor per år. Under våren diskuterade utskottet förutsättningarna för att inrätta ett sådant sekretariat. Ett medlemsförslag väcktes därefter av den socialdemokratiska gruppen, vilket kommer att behandlas under 2018.

Utskottet arbetade också med ett samarbetsprogram för närings- och innovationspolitiken under 2018–2021 (rek. 9/2017/tillväxt). Samarbetsprogrammet kretsar kring tre teman: att säkerställa en snabb omställningsförmåga, att stärka innovations- och konkurrensförmågan och att förbättra de globala marknadsmöjligheterna.

Transport

Transporter har varit en återkommande fråga i utskottet under året. Vid januarimötet i Oslo diskuterades frågan om en utbyggnad av tågförbindelsen Oslo–Göteborg, en fråga som var aktuell redan vid det rundabordssamtal som arrangerades mellan transportministrarna 2016. I samband med temasessionen i april diskuterades transportinfrastruktur i ett större perspektiv och framtidsvisioner för Norden. Bland annat gav Alf Johansen från ARKO-samarbetet en presentation av läget när det gäller utbyggnaden av transportinfrastruktur på europeisk och global nivå samt en presentation av den nya Hyperloop-teknologin. I samband med aprilmötet tillsattes en arbetsgrupp för transportfrågor i vilken Lars Tysklind (L) invaldes.

Arbetsgruppen arbetade under sommaren fram ett positionspapper med tretton konkreta förslag fördelade på nio områden. Positionspapperet behandlades vid utskottsmötet i september. Utskottet valde då att särskilt lyfta fram fyra punkter som man ansåg vara av särskilt stor vikt: utbyggnaden av järnvägen mellan Oslo och Göteborg, satsningar på transportinfrastruktur i norr, att hitta alternativa finansieringsmöjligheter för infrastrukturprojekt samt att återupprätta ett ministerråd för transport. Vid utskottsmötet i Helsingfors godkändes positionspapperet. Utskottet beslutade även att uppmana presidiet att välja nordiskt transportsamarbete som tema på en kommande session.

Utskottet har under 2017 arbetat för att få till ett nytt rundabordssamtal med de nordiska transportministrarna. Ett samtal var planerat till november men ställdes in då ministrarna inte hade möjlighet att delta. Mötet kommer i stället att genomföras under 2018.

Digitalisering i Norden

Under våren 2017 väcktes tre separata medlemsförslag om digitalisering i Norden. Förslagen behandlades inledningsvis i tre olika utskott: utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, utskottet för välfärd i Norden och utskottet för kunskap och kultur i Norden.

Efter beslut i utskotten om att behandla medlemsförslagen gemensamt tillsattes en arbetsgrupp med uppdraget att ta fram ett gemensamt betänkande över medlemsförslagen. Betänkandet presenterades vid ett gemensamt utskottsmöte i Reykjavik. Arbetsgruppen rekommenderade samtidigt att utskottet för tillväxt och utveckling i Norden skulle slutbehandla förslaget. Betänkandet utmynnade i en rekommendation (rek. 23/2017/tillväxt) med innebörden att Nordiska ministerrådet bör arbeta för att Norden blir världsledande inom 5G med god täckning i Norden, att gemensamma mål för utbyggnaden av infrastrukturen för digital kommunikation utvecklas och att den ökade digitaliseringen av samhället bör ske på ett samhällsäkert sätt. Därtill uppmanades regeringarna att säkra att Norden gemensamt säkerställer de nordiska medborgarnas individuella rätt till integritet i den ökade digitaliseringen av samhället, att utveckla ett samarbete mellan offentliga och privata nätföretag och att samverka för att finna ekonomiska medel för en snabb utbyggnad av datakommunikationen i Nordens glesbygder.

Fyra ledamöter från utskottet deltog i den nordisk-baltiska ministerkonferensen om digitalisering som hölls den 25 april i Oslo, däribland Håkan Svenning (V). Vid konferensen framhöll utskottet att en gemensam lösning för de nordiska länderna när det gäller e-legitimation bör vara en prioriterad fråga.

FN:s hållbarhetsmål

Nordiska rådets arbetsgrupp för FN:s hållbarhetsmål 2030 presenterade i samband med sommarmötet ett utkast till rapport om nordiskt samarbete för att främja hållbarhetsmålet. Vid utskottets diskussion om rapporten framhölls att

digitaliseringslösningar inom Norden är en viktig prioritering. Arbetet med FN:s hållbarhetsmål kommer att fortsätta under 2018.

Energifrågor

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden har under året varit mycket aktivt i arbetet att påverka ministerrådets strategiska genomlysning av energisamarbetet, vilket kan ses i flera av förslagen till samarbetsprogram för det nordiska energisamarbetet 2018–2021. Vid utskottsmötet i september påpekade utskottet exempelvis att man ansåg att de förslag som framkommit i Jorma Ollilas strategiska genomlysning skulle ges större betydelse i programmet. Ett konkret mål som lyftes fram är standardiseringen av laddstationer för elbilar och andra fordon. Utskottet ansåg även att Norden som helhet bör vara självförsörjande snarare än varje land för sig. Arbetet med samarbetsprogrammet utmynnade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet (rek. 42/2017/tillväxt).

Utskottets rapportör i frågan om biobränsle tog tillsammans med Staffan Danielsson (C) från utskottet för ett hållbart Norden fram ett positionspapper som låg till grund för möten med nordiska Europaparlamentariker i Bryssel i maj. Vid besöket diskuterades förutsättningarna för biobränslen som förnybar energikälla.

Arbetsmarknadsfrågor

Utskottets arbetsgrupp för arbetsmarknadsfrågor har haft till uppgift att följa den strategiska genomlysningen av den nordiska arbetsmarknaden som författats av Poul Nielson, i syfte att utröna vilka förslag det finns förutsättningar för länderna att uppnå enighet om. Rapporten ligger till grund för det förslag till Nordiskt samarbetsprogram för arbetsmarknadssektorn som arbetats fram under 2017 och som ska gälla 2018–2021. Under januarimötet framhöll utskottet att samarbetsprogrammet bör värna den nordiska modellen. Nordiska rådet rekommenderade därefter Nordiska ministerrådet att sätta igång aktiviteter inom ramen för samarbetsprogrammet för arbetslivssektorn 2018–2021 (rek. 20/2017/tillväxt).

Vid januarimötet beslutade utskottet att utarbeta ett utskottsförslag om flyktinginvandring och arbetsmarknadspolitik, baserat på ett medlemsförslag som tagits fram av den konservativa gruppen. Förslaget behandlade ländernas arbete med integration, arbetsmarknadsvillkor och allmänt erfarenhetsutbyte i förhållande till flyktinginvandring. Utskottet förde långa diskussioner om möjligheten att införa låglönejobb som ett sätt att underlätta flyktingars inträde på arbetsmarknaden; det rådde dock oenighet i denna fråga. Utskottets betänkande resulterade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet om att bland annat inleda ett informationsutbyte om hur de nordiska länderna hantear flyktingar och invandrare på arbetsmarknaden och att se på vilka konkreta

åtgärder och verktyg i länderna som har haft en mätbar positiv effekt (rek. 18/2017/tillväxt).

Därtill har förslaget om en gemensam webbplats för nordiska arbetsförmedlingar diskuterats vid ett flertal utskottsmöten. Medlemsförslaget från den socialdemokratiska gruppen drogs sedermera tillbaka då sekretariatet konstaterat att EU-kommissionen arbetar med ett liknande projekt.

Utskottet har även arbetat med ett medlemsförslag från den socialdemokratiska gruppen om livslångt lärande. Förslaget handlade om vuxenutbildning och fortbildning som en integrerad del av arbetslivet för löntagare i Norden. Några av de synpunkter som utskottet lyfte fram i samband med att förslaget behandlades finns med i förslaget till nytt samarbetsprogram för arbetsmarknadssektorn. Arbetet med förslaget utmynnade även i två rekommendationer till Nordiska ministerrådet (rek. 36/2017/tillväxt och rek. 37/2017/tillväxt). Utskottet framförde också önskemål om att anordna en hearing med ministrar om frågan om livslångt lärande.

Vidare behandlade utskottet ett medlemsförslag framlagt av den socialdemokratiska gruppen om en gemensam nordisk kamp mot social dumpning inom EU. Arbetet resulterade i en rekommendation från Nordiska rådet till Nordiska ministerrådet med syftet att organisera ett rundabordsamtal med arbetsmarknadens parter om frågan och en uppmaning till de nordiska regeringarna att samlas kring en gemensam nordisk politik i kampen mot social dumpning inom EU (rek. 38/2017/tillväxt).

Gränshinder

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden har ansvaret för det samlade operativa arbetet med gränshinder i Norden, och utskottets ordförande Pyry Niemi (S) är därmed representant i regeringssidans gränshinderråd. I den tvärlinje politiska gränshindergruppen ingår två av utskottets svenska ledamöter, Pyry Niemi (S) och Håkan Svenneling (V).

Under året har utskottet bland annat beslutat att engagera sig i frågan om samordningsnummer för utländska fritidshusägare och om erkännande av färöiska körkort. Pyry Niemi (S) är huvudansvarig för de båda frågorna. Utskottet bevakar även frågan om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Vid utskottets septembermöte fick ordföranden tillsammans med sekretariatet i uppdrag att formulera ett brev till de nordiska samarbetsministrarna, med utskottet och presidiet som slutgiltig avsändare, där dessa uttryckte sina åsikter om Gränshinderrådets förnyade mandat. Bland annat framfördes vikten av att medlemmarna i rådet har mandat att självständigt ta de kontakter som behövs för att påskynda lösningen av ett konkret ärende. Vidare framfördes en önskan om att ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet tog ett större ansvar för att staka ut målsättningarna under det egna ordförandeskapsåret. Därtill önskade Nordiska rådets presidium och utskottet för tillväxt och utveckling i Norden att samarbetsministrarna (MR-SAM) skulle uppmana de nordiska statsmi-

nistrarna att ta initiativ till att motverka att det i samband med nationell lagstiftning uppkommer oavsiktliga hinder för den fria rörligheten som drabbar personer bosatta i och företag verksamma i de nordiska länderna. Brevet innehöll en rekommendation om att förändra mandatet som skulle börja gälla från 2018.

Vid utskottets möte i samband med Nordiska rådets session i Helsingfors besökte Gränshinderrådets sekretariat utskottet. Gränshinderrådets representanter visade bland annat fyra korta animerade filmer som tagits fram för att illustrera gränshinderarbetet och dess konsekvenser. Filmerna kan delas och spridas via sociala medier för att öka kunskapen om gränshinder i Norden.

En fråga som återkommande diskuterats i gränshindergruppen under året är dess sammansättning då den övervägande majoriteten i gruppen har varit svenska ledamöter. Med anledning av detta beslutade utskottet att se över gränshindergruppens sammansättning och att rekommendera presidiet att be utskott och delegationer att hörsamma önskan om en mer representativ sammansättning. I övrigt enades utskottet bland annat om att föreslå presidiet att det ska genomföras en frågetimme om gränshinder vid en årlig session, att det svenska ordförandeskapet 2018 ska genomföra en strategisk genomlysning av det nationella arbetet mot gränshinder och att be sekretariatet ta fram ett utskottsförslag om att Nordiska ministerrådet bör skapa en årlig barometer som indikerar om de nordiska länderna integreras eller disintegreras över tid.

Budget

Budgeten för 2019 behandlades för första gången vid septembermötet i Reykjavik. Utskottet lyfte då fram fyra sakområden som man ville prioritera: transport, energi, arbetsmarknad och digitalisering. I samband med budgetbehandlingen pekade utskottet på några särskilda prioriteringar som man ansåg borde tas i beaktande: upprättandet av ett ad hoc-ministerråd för transporter 2019–2021, genomförandet av ett nordiskt rundabordssamtal om social dumpning, uppföljning av det norska ordförandeskapets konferens om vuxnas lärande, ett nordiskt forsknings- och analysarbete om flyktingars inträde på den nordiska arbetsmarknaden, ett höjt anslag till MR-Digitals arbete och en analys som mäter den samhällsekonomiska nyttan av ett mer välintegrerat Norden, sektor för sektor.

Utskottets verksamhet 2018

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden kommer under 2018 att fortsätta arbetet med FN:s hållbarhetsmål, transportfrågor och energifrågor. Utskottet planerar även att följa upp rekommendationen om livslångt lärande, ordna en hearing om arbetsvillkor inom flyget och ta fram ett positionspapper om ”clean mobility”.

Utskottets sommarmöte 2018 äger rum i Tornedalen och kommer att fokusera på frågor som energi, turism och digitalisering.

Utskottet för välfärd i Norden

Utskottet för välfärd i Norden behandlar frågor som rör den nordiska välfärdsmodellen, däribland barn och unga, vård och omsorg samt äldre och personer med funktionsnedsättning. Utskottet följer även frågor om alkohol, narkotika och missbruksproblematik. Utöver det arbetar utskottet med demokratifrågor, jämställdhet, urfolk och mänskliga rättigheter, kriminalitet, migrations- och integrationspolitik samt flyktingfrågor.

Svenska ledamöter i utskottet var under året Lennart Axelsson (S), Paula Bieler (SD), Rikard Larsson (S), Maria Stockhaus (M) och Cassandra Sundin (SD).

Utskottets verksamhet 2017

Utskottet för välfärd i Norden har under året haft fem möten, och man har bland annat arbetat med frågor om antibiotikaresistens, mobilitet för funktionshindrade i Norden, civilsamhällets roll i det nordiska integrationssamarbetet och samnordiska initiativ på integrationsområdet. Utöver dessa frågor har ett prioriterat område för utskottet varit den ökande problematiken med barns och ungas psykiska ohälsa i Norden.

Utskottet har under året haft sedvanliga möten med ministrar, sakkunniga, experter och organisationer med syftet att inhämta kunskap och information inom aktuella och relevanta områden. Utskottet träffade bland annat Norges jämställdhetsminister Solveig Horne, representanter för Nordiska ministerrådet och EU-kommissionen, organisationen Av og til, företrädare för Østfold fylkeskommune samt utredare Árni Páll Árnason som under året genomförde en strategisk genomlysning av det nordiska samarbetet på socialområdet.

Årets sommarmöte förlades till Färöarna med temat jämställdhet och lika-behandling för minoritetsgrupper och särskilt utsatta grupper i samhället. Under två dagar besökte utskottet för välfärd i Norden olika myndigheter och organisationer som arbetar med dessa frågor, däribland en organisation för personer med funktionsnedsättning, en rörelse för ökad förståelse och rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner samt Kvinnohuset i Tors-havn. Utskottet besökte även Nordens Hus i Torshavn och arbetsförmedlingen samt hade möten med socialministern och hälsoministern på Färöarna. Utskottets medlemmar konstaterade att det går att lära sig mycket av Färöarna och dess konstruktiva och konkreta arbete med att inkludera alla grupper i samhällsstrukturen. Utskottet uttryckte även en vilja att följa upp sommarmötet genom att utarbeta ett förslag om erfarenhetsutbyte kring upprätthållande av välfärdssamhället i såväl mindre som mer perifera samhällen.

Hälsa- och socialfrågor

Utskottet för välfärd i Norden behandlade under året ett medlemsförslag om ökad psykisk ohälsa bland barn och unga i Norden, väckt av den socialdemokratiska gruppen. I förslaget betonades att utvecklingen på detta område är

mycket oroande och att det är viktigt med förebyggande åtgärder så att barn och unga tidigt får lättillgängligt stöd och hjälp. Utskottet såg positivt på förslaget som ett komplement till tidigare rekommendationer på området och beslutade att sända det på remiss till relevanta ungdomsorganisationer i Norden. Responsen från remissinstanserna var odelat positiv, och behandlingen av förslaget resulterade i en rekommendation i vilken Nordiska ministerrådet bland annat uppmanas att utveckla möjligheterna för barn och unga i Norden som lider av psykisk ohälsa att få hjälp via nätet, att sätta igång en kartläggning av olika existerande tekniska lösningar samt att se till att forskning genomförs inom ramen för psykisk ohälsa med målet att finna de metoder som är framgångsrika när det gäller stöd och hjälp till unga som mår psykiskt dåligt (rek. 13/2017/välfärd).

Nordiska rådet och utskottet för välfärd i Norden har under ett antal år arbetat med problematiken kring antibiotikaresistens, och mot den bakgrunden utarbetade rådet 2017 en vitbok med tolv åtgärder mot antimikrobiell resistens (AMR). I början av året antog också rådet en rekommendation i vilken Nordiska ministerrådet anmodades att ställa sig bakom rådets vitbok Norden i samlad kamp mot antimikrobiell resistens, både politiskt genom att initiera de konkreta förslagen och ekonomiskt genom att avsätta erforderliga medel till att realisera målen och att vidga vitboken till relevanta samarbetsforum på ett nordiskt, europeiskt och internationellt plan (rek. 3/2017/välfärd). Ministerrådet välkomnade vitboken och framhöll i sitt svar till Nordiska rådet att ett nordiskt samarbete mot AMR bör bygga vidare på redan existerande europeiska och globala aktiviteter. Ministerrådet ämnade därför be den nybildade nordiska strategigruppen mot AMR att i samarbete med den redan existerande nordiska expertgruppen behandla vitboken och dess förslag vidare, med finansiering av eventuella initiativ via ministerrådets budget för hälsosamarbetet. Utskottet för välfärd i Norden såg positivt på de insatser som satts igång på området, men saknade samtidigt i ministerrådets svar konkreta exempel på hur Nordiska rådets vitbok kommer att följas upp i det fortsatta arbetet. Utskottet beslutade därför att upprätthålla rekommendationen i avvaktan på en mer detaljerad redogörelse från ministerrådet och att ha en politisk dialog med den ansvariga ministern, förslagsvis under Nordiska rådets temasession i april 2018.

Nordiska ministerrådet gav 2017 den isländske tidigare socialministern Árni Páll Árnason (Samlingsfronten) uppdraget att göra en strategisk genomlysning av den nordiska välfärdsmodellen på socialområdet. Syftet med genomlysningen var att få fram kunskap om hur man genom nordiskt samarbete och goda exempel kan bibehålla en hög standard på detta område. Utskottet för välfärd i Norden hade under hösten ett möte med Árni Páll Árnason för att få en statusuppdatering av utredningen och för att ha möjlighet att komma med inspel. Teman som diskuterades vid mötet rörde bl.a. utsatta barn och unga, utanförskap och gränshinder inom socialområdet. En slutrapport är planerad att presenteras i juni 2018.

Funktionshinder

Lika rättigheter för alla nordiska medborgare är ett prioriterat område för utskottet för välfärd i Norden. Utskottet utarbetade därför i början av året ett förslag om bättre mobilitet för personer i Norden med funktionsnedsättning. Bakgrunden till förslaget var att personer med funktionsnedsättning inte fullt ut utnyttjar sina rättigheter att studera eller bosätta sig i ett annat nordiskt land, beroende på olika regler och rättigheter i de nordiska länderna. Det kan även vara svårt att inhämta information om vilka regler som gäller i det aktuella landet. I förslaget rekommenderas Nordiska ministerrådet att säkerställa att det hos nyckelaktörer såsom Hallå Norden, Nordplus och nordiska universitets och högskolors internationella avdelningar finns kompetenser som kan hjälpa och besvara frågor i syfte att främja mobiliteten för personer med funktionsnedsättning samt att säkra tillgängligheten på nordiska digitala plattformar för personer med särskilda behov (rek. 10/2017/välfärd). I ministerrådets svar på rekommendationen hänvisades till redan pågående processer och projekt kring en förstärkning av funktionshinderskompetensen i det nordiska samarbetet, inbegripet de digitala plattformarna och utbildningssektorn. Ministerrådet ämnade även avge en redogörelse för nordiskt samarbete om funktionshinder vid Nordiska rådets session i Helsingfors. Utskottet för välfärd i Norden såg positivt på ministerrådets svar och framhöll betydelsen av en regelbunden dialog om dessa frågor. Utskottet beslutade att rekommendationen därmed kunde avskrivas.

Med anledning av att mandatet för Nordiska ministerrådets funktionshinderråd upphörde under 2017 genomförde ministerrådet en utvärdering av både Funktionshinderrådet och handlingsplanen för nordiskt funktionshinderssamarbete. Utvärderingens syfte var att skapa ett underlag för hur det nordiska samarbetet om funktionshinder ska se ut i framtiden. Utskottet för välfärd i Norden ombads inkomma med synpunkter i ärendet, och man framhöll bland annat vikten av en starkt koppling till den politiska nivån och bättre uppföljning av handlingsplanerna.

Integrations- och asylfrågor

Utskottet för välfärd i Norden behandlade under året två medlemsförslag om samnordiska initiativ på integrationsområdet: att utarbeta en rapport om de nordiska ländernas erfarenheter av integration och hur involvera civilsamhället i integrationsarbetet. Eftersom förslagen – väckta av den socialdemokratiska gruppen respektive den konservativa gruppen – tematiskt hängde samman beslutade utskottet att sambehandla dessa. Utskottet konstaterade i sitt betänkande över förslagen att integration är ett av vår tids viktigaste politikområden i de nordiska länderna. Utskottet hänvisade också till forskning på området som visar att den mest framgångsrika vägen till integration går via arbetsmarknaden, men även fritidsaktiviteter och civilsamhället har en viktig, indirekt funktion att fylla. Man var överens om i utskottet att det vore högst motiverat att göra en strategisk genomlysning av integrationspolitiken ur flera

olika perspektiv. Behandlingen av förslagen utmynnade i två rekommendationer i vilka Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka effekterna av involvering av civilsamhället i det samnordiska integrationsarbetet och ta initiativ till att finna lösningar på hur civilsamhället kan inkluderas i de olika ländernas integrationsarbete (rek. 11/2017/välfärd) samt att en rapport om integration tas fram som belyser frågan ur flera perspektiv, såsom utbildning, arbetsmarknad, språkträning, boende, diskriminering och fritid, och att rapporten lyfter fram både positiva och negativa exempel på integration i Norden (rek. 12/2017/välfärd).

Nordisk grön vänster (tidigare vänstersocialistiska gröna gruppen) lade under året fram ett medlemsförslag om ett stärkt nordiskt samarbete för att värna flyktingar och asylrätten. Förslagsställarna uppmanade de nordiska regeringarna att bland annat samarbeta för att värna asylrätten och tillsammans lösa flyktingmottagandet och att avskaffa gränskontrollerna mellan de nordiska länderna i syfte att värna den nordiska passfriheten. Man föreslog också att de nordiska länderna skulle inleda ett samarbete om migration och integration med återkommande möten på ministernivå. Vid utskottets behandling av förslaget anfördes att Nordiska rådet redan tagit initiativ till ett ökat erfarenhetsutbyte och samarbete rörande både migration och integration, men att asylfrågor främst bör hanteras nationellt och i ett EU-perspektiv. Diskussionerna i utskottet utmynnade i beslutet att inte gå vidare med medlemsförslaget. Nordisk grön vänster reserverade sig mot utskottets beslut.

Människohandel

Utskottet för välfärd i Norden slutbehandlade i början av 2017 ett medlemsförslag från Mittengruppen om bekämpande av nya former av människohandel, bekämpande av handel med asylbarn och byggande av allianser i kampen mot människohandel. Med anledning av förslagets spännvidd hade utskottet 2016 tillsatt en arbetsgrupp som tog fram den slutgiltiga utformningen av förslaget. Arbetet ledde fram till två rekommendationer som antogs av Nordiska rådet i april 2017. Nordiska ministerrådet rekommenderades att bland annat säkra att kampen mot människohandel tar höjd för nya former av tvångsarbete och utnyttjande av människor i Norden (rek. 5/2017/medborgar). De nordiska regeringarna rekommenderades att bekämpa handeln med asylbarn genom upplysning och information om rättigheter i mottagningscentren, att involvera civilsamhället i kampen mot människohandel och att verka för att den europeiska och internationella lagstiftningen på området tar höjd för nya former av människohandel (rek. 6/2017/medborgar). Utskottet informerades under hösten om Nordiska ministerrådets program mot människohandel 2015–2018 och avser att fortsätta att följa dessa frågor.

Digitaliseringsfrågor

Under våren 2017 väcktes tre medlemsförslag i Nordiska rådet om digitalisering:

- En nordisk samverkan kring digitalisering inom högre utbildning och forskning
- Norden – världsledande inom 5G, med fokus på välfärdsteknologi
- Fungerande datakommunikationer för alla invånare i Norden.

Förslagen behandlades inledningsvis i utskottet för kunskap och kultur i Norden, utskottet för välfärd i Norden respektive utskottet för tillväxt och utveckling i Norden. Utskottet för välfärd i Norden ansåg när det gällde förslaget om 5G i Norden – väckt av den socialdemokratiska gruppen – att det är viktigt att alla ska ha tillgång till internet, oavsett var man bor. Utskottet underströk också att välfärdsteknologin kommer att bli en viktig del inom omsorgssektorn i framtiden. Man betonade dock vikten av att skydda och stärka den personliga integriteten i samband med den digitala utvecklingen och att man måste ha i åtanke att många äldre bland befolkningen i Norden inte har tillgång till eller kan använda en dator. Efter beslut i utskotten om sambehandling av de tre förslagen utsåg utskottet för välfärd i Norden Lennart Axelsson (S) till att ingå i en arbetsgrupp med uppdraget att arbeta fram ett gemensamt betänkande för de tre förslagen. Betänkandet slutbehandlades i utskottet för tillväxt och utveckling i Norden som har huvudansvar för digitaliseringsfrågor.

Mittengruppen i Nordiska rådet lade 2015 fram ett medlemsförslag om ett nordiskt medborgarskap där man ville se ett samlat Norden med samma rättigheter och skyldigheter. Med anledning av förslaget togs en rapport fram som gick igenom vad ett nordiskt medborgarskap skulle kunna innebära. I rapporten lyftes bland annat en avtalsmodell fram, byggd på fördrag mellan länderna om framför allt ett nordiskt personnummer. Med hänvisning till rapporten och tidigare diskussioner i Nordiska rådet om ett nordiskt personnummer sändes förslaget ut på remiss till relevanta nordiska myndigheter och instanser. Det framkom i flera av svaren att det skulle vara både enklare och mindre kostsamt att koordinera och utveckla en gemensam nordisk e-legitimation. Utskottet för välfärd i Norden delade uppfattningen om att en digital lösning kan vara vägen fram mot ett mer gränslöst Norden. I utskottets betänkande, som antogs av Nordiska rådet, rekommenderas de nordiska regeringarna att bland annat införa ömsesidigt erkännande av e-legitimation inom Norden och att låta de nordiska ländernas folkbokföringsmyndigheter erkänna varandras identifikation av medborgarna i Norden (rek. 21/2017/medborgar). Dessutom uppmanades Nordiska ministerrådet att i samarbete med Nordiska rådet genomföra rundabordsamtal med bankerna och näringslivet för att diskutera användandet av personnummer som ett villkor för att ingå avtal och för att säkra att användandet av en gemensam nordisk e-legitimation blir så smidigt som möjligt (rek. 22/2017/medborgar).

Gränshinder

Gränshinder av olika slag mellan de nordiska länderna är ett ständigt prioriterat område för Nordiska rådet. Utskottet för välfärd i Norden följde under året gränshinderarbetet genom rådets gränshindergrupp, i vilken Rikard Larsson (S) var utskottets representant, och i dialog med Nordiska ministerrådets gränshinderråd. Utskottet konstaterade att fokus på dessa frågor är nödvändigt för att driva på arbetet genom politisk påtryckning. Det beslutades att man under året skulle följa upp de prioriterade frågorna från 2016 och inkludera ytterligare två frågor från Gränshinderrådets lista över prioriterade gränshinder 2017. Exempel på frågor som skulle bevakas var anmälan till fel a-kassa, olika länders arbetslöshetsförsäkring, närståendepenning, sjukersättning för patientresa och digitalisering av det offentliga. Ledamöterna föreslogs följa upp frågorna genom möten med relevanta aktörer, skriftliga frågor till regeringar och frågestunder i nationella parlament.

Budget

Inför budgetförhandlingarna om Nordiska ministerrådets budget för 2018 beslutade utskottet för välfärd i Norden vid sitt sommarmöte att framföra ett antal prioriterade områden, såsom ensamkommande flyktingbarns psykiska hälsa, e-hälsa och utveckling av ny välfärdsteknologi, men även förebyggande arbete gentemot unga rörande alkohol, tobak och narkotika samt forskning inom hälsa och välfärd. Utskottet ville även få ett klargörande från ministerrådet om finansieringens storlek när det gäller insatserna mot antibiotikaresistens och människohandel, politiskt prioriterade områden i budgeten.

Nordiska rådets olika utskott hade under hösten möjlighet att inkomma med förslag till mer långsiktiga och överordnade prioriteringar för Nordiska ministerrådets budget för 2019 och framåt. Utskottet för välfärd i Norden beslutade att inför ministerrådets budgetprocess för 2019 framföra vikten av ett tvärgående samarbete om folkhälsa och utbildning samt behovet av resurser för att möjliggöra ett ökat digitaliseringsarbete och en nordisk e-legitimation.

Utskottets verksamhet 2018

Utskottet för välfärd i Norden kommer 2018 att ha fortsatt fokus på välfärdsfrågor, med teman som barn, ungdom, personer med funktionsnedsättning och äldre. Jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter kopplat till de globala målen – Agenda 2030 – står också på agendan, likaså hälsoteknologi och patientsäkerhet som är fokusområden i det norska ordförandeskapets program. Utskottet kommer även att ha en nära dialog med utredaren i den pågående strategiska genomlysningen av det nordiska samarbetet på socialområdet, med fokus på utveckling av den nordiska välfärdsmodellen. Sommarmötet 2018 äger rum i Kiruna och Narvik.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över den verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel, inklusive de nordiska institutionerna, och genomför annan granskning av det nordiska samarbetet som plenarförsamlingen beslutar om. Kontrollkommittén kan därutöver avge utlåtanden till Nordiska rådets presidium i frågor som rör Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser.

Kontrollkommittén består av en ordförande, en vice ordförande och fem medlemmar, och var och en av dessa har en personlig suppleant. Svenska medlemmar var under året Jan Lindholm (MP) och Eva Sonidsson (S). Suppleanter var Staffan Danielsson (C) och Lennart Axelsson (S). Jan Lindholm var fram till oktober ordförande i kontrollkommittén varefter han ersattes av Rasmus Ling (MP).

Kontrollkommitténs verksamhet 2017

Kontrollkommittén har vissa fasta uppgifter, såsom att granska den danska Rigsrevisionens berättelser över Nordiska ministerrådets, Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens räkenskaper. Därutöver genomför kontrollkommittén varje år, på begäran av övriga rådsorgan eller på eget initiativ, särskilda kontrolluppdrag. Kommittén avhöll 2017 fyra möten och genomförde en studiereisa till Grönland.

Kontrolluppdrag 2017

Kontrollkommittén beslutade vid sitt januarimöte att genomföra en granskning av verksamheten vid Nordisk Journalistcenter (NJC) i Århus. Journalistcentret – som delfinansieras av Nordiska ministerrådet – har som sitt uppdrag att genom kurser, seminarier och andra kompetenshöjande åtgärder skapa och upprätthålla intresse i medierna för nordisk samhörighet och kulturell gemenskap. Bakgrunden till genomlysningen var att kontrollkommittén ville undersöka i vilken utsträckning journalistcentret genererar nordisk nytta för de medel man får från ministerrådet. Uppdraget utfördes av konsultbolaget Lunicore i Lund som i sin rapport konstaterade att verksamheten på NJC generellt håller en hög kvalitet och når de uppsatta målen. Man framhöll dock i rapporten tre faktorer som skulle kunna bidra till att öka den nordiska nyttan: tydligare direktiv för verksamheten från Nordiska ministerrådet, ett ökat nordiskt fokus på kursinnehållet genom multinordiskt deltagande och krav på NJC om att i högre grad redogöra för vilka aktiviteter ministerrådets bidrag finansierar och aktiviteternas syfte.

Genomlysning av nordiska institutioner och samarbetsorgan

Sedan 2011 har kontrollkommittén genom årliga besök gjort en systematisk genomlysning av verksamheten vid Nordiska ministerrådets olika institutioner och samarbetsorgan. Syftet med besöken är att kommittén ska få en djupare inblick i institutionernas organisation och verksamhet och att få belyst vilken nordisk nytta de skapar. Efter varje institutionsbesök upprättas en kort rapport med kontrollkommitténs allmänna intryck av verksamheten. Rapporterna – som översänds till den besökta institutionen, Nordiska ministerrådet, Nordiska rådets presidium och till berört rådsutskott – lyfter i vissa fall även fram synpunkter och observationer som kan leda till uppföljande frågor och en grundligare genomlysning av institutionen.

I augusti 2017 besökte kontrollkommittén Nordens institut på Grönland (Napa) för att få en närmare presentation av verksamheten. Napas direktör Mats Bjerde redogjorde för institutets arbete som bland annat består i att öka kunskapen om Norden och det nordiska samarbetet samt att bidra till att utveckla det grönländska kulturlivet, med särskild tonvikt på barn och unga. Institutet beviljar bidrag till olika kulturprojekt och arrangerar festivaler och andra evenemang för att sprida musik, teater och dans, både på och utanför Grönland. Napa får även stöd av Nordiska ministerrådets informationskontor Norden i Fokus med olika typer av arrangemang. Kontrollkommittén kunde vid sitt besök konstatera att verksamheten fungerade mycket bra och väl uppfyllde kraven för nordisk nytta. Med hänvisning till Nordiska ministerrådets beviljningsbrev – innehållande de mål och verksamheter som institutionen förväntas uppnå och genomföra under året – ansåg dock kommittén att antalet resultatmål med tanke på Napas personella resurser skulle kunna begränsas något. Vid besöket informerades kommittén även om att Nordiska rådets informationstjänst Hallå Norden sedan 2015 är en del av verksamheten.

Kontrollkommittén har nu besökt samtliga nordiska institutioner, och kommittén har vid en utvärdering funnit att besöken varit såväl konstruktiva som informativa. Kommittén har kunnat konstatera att även institutionerna ser positivt på det parlamentariska intresset för de olika verksamheterna, och man har därför beslutat att även i fortsättningen genomföra institutionsbesök. Besöken ska dock framöver vara baserade på en behovsprövning.

Kontrollkommittén har under året även gått igenom och granskat de nordiska institutionernas årsrapporter, totalt elva stycken. Kommitténs intryck är att verksamheterna generellt fungerar bra och att man når de mål som är angivna i de ingångna resultatkontrakten med Nordiska ministerrådet.

Beviljningsbrev och utvärderingar av projekt

Som en följd av Nordiska ministerrådets reformarbete utarbetas sedan 2015 årliga beviljningsbrev till de nordiska institutionerna, detta i syfte att få en bättre överblick över verksamheten, bättre transparens och därmed ökade möjligheter att utöva en parlamentarisk kontroll. Kontrollkommittén, som har fått sig tillsänt samtliga beviljningsbrev, ser positivt på denna ordning och har

meddelat ministerrådet att man även i fortsättningen vill ta del av breven som ett led i sitt granskningsarbete.

I samband med reformarbetet har Nordiska ministerrådet även satt igång ett arbete med att förbättra administrationen och synligheten av projektverksamheten, bland annat genom att registrera alla projekt och resultaten av dessa i en offentlig nätdatabas eller projektportal. Kontrollkommittén har vid upprepade tillfällen påtalat behovet av en tydligare och mer lättillgänglig redovisning av ministerrådets olika projekt och har under året diskuterat en närmare granskning av hur ministerrådet utvärderar avslutade projekt och vilka kriterier som används för att bedöma om de uppnått nordisk nytta.

Årliga uppgifter

Till kontrollkommitténs årliga uppgifter hör att granska den danska Rigsrevisionens redogörelser över Nordiska ministerrådets, Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens verksamhet och räkenskaper för föregående år. Kommittén redogör även för behandlingen av räkenskaperna vid Nordiska rådets session. När det gäller redovisningen för Nordiska ministerrådet fann Rigsrevisionen att räkenskaperna för 2016 inte föranledde några väsentliga anmärkningar. Det fanns dock i redovisningen ett mindre antal anmärkningar av administrativ karaktär som enligt kontrollkommittén borde följas upp. När det gäller Nordiska rådets och Nordiska kulturfondens räkenskaper för 2016 konstaterade Rigsrevisionen att tillgångar, skulder och finansiell ställning var tillfredsställande, en bedömning som delades av kommittén.

Kontrollkommitténs verksamhet 2018

Förutom de årligt återkommande uppgifterna kommer kontrollkommittén bland annat arbeta vidare med granskningen av de nordiska institutionernas olika verksamheter och följa upp rekommendationerna i samband med genomlysningen av Nordisk Journalistcenter. Kommittén ska också titta närmare på vilka åtgärder ministerrådet vidtagit mot bakgrund av de synpunkter som den danska Rigsrevisionen har haft på ett antal nordiska institutioner.

Kontrollkommittén planerar att under våren 2018 besöka Nordens välfärdscenter (NVC) i Stockholm för att främst få en orientering om arbetet som bedrivs när det gäller ungdomar i Norden. NVC:s verksamhet för personer med kombinerad syn- och hörselnedsättning och dövblindhet har nyligen överförts från Köpenhamn till Stockholm, och kommittén avser även att inhämta information om huruvida detta har inneburit arbetsmässiga och administrativa fördelar.

Kontrollkommittén har, liksom tidigare år, inbjudit Nordiska rådets presidium, utskott, partigrupper och nationella delegationer att föreslå särskilda granskningsuppgifter för 2018. Något definitivt beslut om vilka områden som kommittén ville granska närmare förelåg dock inte vid 2017 års utgång.

8 Den parlamentariska Östersjökonferensen

Östersjösamarbetet på parlamentarisk nivå äger rum inom ramen för den parlamentariska Östersjökonferensen (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC). Samarbetet syftar till att främja den parlamentariska dialogen i Östersjöregionen, på såväl nationell som regional nivå, och till att påverka utvecklingen av det samarbete som bedrivs av regeringarna genom Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS). Syftet med det parlamentariska samarbetet är vidare att uppmärksamma och driva frågor av betydelse för Östersjöregionen och att stödja olika initiativ som främjar en miljömässigt och socialt hållbar utveckling i regionen.

Den parlamentariska Östersjökonferensen arrangerades för första gången 1991 på initiativ av Nordiska rådet och har därefter ägt rum en gång per år, vanligen i slutet av augusti. Efter hand har konferensen fått fastare former. För närvarande är elva nationella parlament, elva regionala parlament, Europaparlamentet och fyra interparlamentariska organisationer medlemmar. Dessa har antagit en arbetsordning, etablerat den permanenta kommittén, beslutat ge ett antal organisationer observatörsstatus etc.

Vid den årliga konferensen ges vanligen redogörelser för regeringssamarbete som rör regionen, det vill säga CBSS, den nordliga dimensionen och EU:s Östersjöstrategi. Vidare behandlas sakområden, vanligen på ordförandelandets initiativ, som bedöms vara särskilt viktiga för Östersjöområdet. På senare år har frågor såsom miljö, energi, arbetsmarknad, rättsligt samarbete, hälsa, välfärd och sjösäkerhet stått på dagordningen. På flera av dessa områden har den parlamentariska Östersjökonferensen tillsatt arbetsgrupper med uppgift att utarbeta rapporter med politiska rekommendationer. Samarbetet tjänar också som ett viktigt forum för kontakter mellan Ryssland och EU:s medlemsstater i regionen, och bidrar till ett ökat informationsutbyte och nätverksbyggande mellan parlamentariker från samtliga Östersjöländer.

Vid den parlamentariska Östersjökonferensen deltar riksdagen med en delegation bestående av upp till fem ledamöter. Riksdagen beslutar för varje mandatperiod hur delegationen ska vara sammansatt. Under mandatperioden 2014–2018 är den partipolitiska fördelningen tre ledamöter för de rödgröna och två ledamöter för alliansen. Inför varje konferens inhämtas nomineringar från partigrupperna, varefter talmannen fastställer delegationens sammansättning. *Inför nästkommande mandatperiod pågår en diskussion mellan talmannen och gruppledarna om att en fast delegation ska utses till BSPC.*

Permanent kommittén

Den permanenta kommittén är konferensens fasta politiska organ. Kommittén har som främsta uppgift att i samarbete med värdlandet förbereda den årliga

konferensen och att förbereda och följa upp den parlamentariska Östersjökonferensens resolutioner. Den permanenta kommittén samarbetar med Östersjöstaternas råd (CBSS), regeringarnas organ för samarbetet mellan Östersjöländerna, och har även kontakter med andra relevanta organisationer som är verkamma i regionen. Vidare svarar den permanenta kommittén för konferensens finansiering och administration. Den permanenta kommittén består sedan 2012 av representanter för samtliga nationella och regionala parlament som deltar, samt därutöver en representant vardera för Nordiska rådet, Europaparlamentet och Baltiska församlingen. Ordförandeskapet i kommittén 2016–2017 har innehaft av Hamburg. Den permanenta kommittén har under året hållit fyra möten, varav ett i Bryssel. Mötet i Bryssel hålls årligen för att möjliggöra en direkt dialog mellan ledamöter från Europaparlamentet, Baltiska församlingen, Nordiska rådet och Östersjökonferensen. Sedan riksdagsvalet 2014 är Hans Wallmark (M) svensk medlem och Pyry Niemi (S) svensk suppleant i den permanenta kommittén.

Den 26:e parlamentariska Östersjökonferensen i Hamburg

Den 26:e parlamentariska Östersjökonferensen ägde rum den 3–5 september 2017 i Hamburg under Hamburgs ordförandeskap. Temat var Innovative Science, Sustainable Tourism – Participation and Cooperation in the Baltic Sea Region. Omkring 200 parlamentariker, experter och företrädare för olika organisationer deltog i delar av eller hela konferensen.

Konferensen öppnades med ett välkomsttal av Hamburgs borgmästare Olaf Scholz, varefter fem tematiska sessioner följde. Den första sessionen behandlade samarbetet i Östersjöregionen, och inbjudna talare var bland annat de avgående isländska ordförandeskapet och tillträdande svenska ordförandeskapet för Östersjöstaternas råd (CBSS). Andra sessionen behandlade frågan om demokratiskt deltagande och digitalisering genom två inledande anföranden av en inbjuden sakkunnig samt ombudsmannen för mänskliga rättigheter i Sankt Petersburg. Temat för den tredje sessionen var vetenskap och forskning, och fokus var på frågan om Östersjöns tillstånd, evidensbaserad miljöstyrning och nyttan av regionala klimatmodeller. Fjärde sessionen behandlade arbetsgruppen för hållbar utvecklings rapport och den femte frågan om migration och integration. På samtliga sessioner följde debatt med inlägg från deltagande parlamentariker. Konferensen avslutades med att en rekommendation antogs av församlingen. Resolutionen och en rapport från konferensen kan hämtas på www.bspc.net.

Riksdagens delegation bestod av Pyry Niemi (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Suzanne Svensson (S), Staffan Danielsson (C) och Daniel Riazat (V). Pyry Niemi representerade även den svenska delegationen i arbetet med utformandet av resolutionstexten, som pågick parallellt med konferensen.

I och med konferensen avslutades ordförandeperioden för Hamburg. Till ny ordförande för BSPC valdes Jörgen Pettersson (ÅC), ledamot i Ålands lagting. Den 27:e parlamentariska Östersjökonferensen avhålls i Mariehamn den 26–28 augusti 2018. Vice ordförandeland under denna period är Norge.

Östersjökonferensens arbetsgrupper och rapportörer

Arbetsgrupper

Sedan 2009 har den parlamentariska Östersjökonferensen tillsatt arbetsgrupper, bestående av parlamentariker, för att kunna fördjupa diskussionen på särskilt utvalda områden där det finns ett mervärde i att samarbeta. Endast en arbetsgrupp är verksam åt gången, och arbetsgruppernas mandat löper på två år, räknat från den konferens vid vilken beslutet om att tillsätta gruppen har fattats. Arbetsgruppernas uppgift är att utarbeta rapporter med förslag till åtgärder, på valda områden av särskilt stor betydelse där samarbete kan vara särskilt gynnsamt. Arbetsgrupperna är öppna för samtliga parlament och parlamentariska organisationer som deltar i Östersjökonferensen.

Arbetsgruppen för hållbar turism

Vid årets Östersjökonferens avlämnade arbetsgruppen för hållbar turism sin slutrapport. Arbetsgruppen har varit verksam 2015–2017. Gruppen leddes av ledamoten Sylvia Bretschneider från Mecklenburg-Vorpommern och presenterade sin slutrapport vid den 26:e konferensen. Rapportens rekommendationer rörde bland annat: betydelsen av att reducera hinder för att resa över gränserna i regionen; förbättrade hållbara transporter och turisminfrastruktur; modeller för att skydda och bevara naturen; motverka bristen på utbildade personer inom turismsektorn; att stärka Östersjöregionen som ett gemensamt varumärke. Pyry Niemi (S) har varit arbetsgruppens svenska medlem och Lars Tysklind (L) suppleant.

Arbetsgruppen för migration och integration

Den 26:e Östersjökonferensen i Hamburg beslutade tillsätta en arbetsgrupp om migration och integration. Arbetsgruppen kommer att vara verksam 2017–2019 och därmed avlämna slutrapport och rekommendationer vid den 28:e parlamentariska Östersjökonferensen. Av arbetsgruppens mandat framgår att fokus är att få en överblick över situationen i regionen, att utbyta erfarenheter och jämföra ”best practice” när det gäller att identifiera åtgärder för att främja integration. Hans Wallmark (M) är en av två viceordförande för gruppen, och Pyry Niemi (S) är suppleant.

Rapportörer

Den permanenta kommittén har i flera fall ansett att Östersjökonferensen borde följa utvecklingen på de sakområden arbetsgrupperna behandlat även efter det att deras slutrapporter avlämnats. I de fallen utses någon från arbetsgruppen till rapportör för dessa frågor. Så har bland annat skett i frågan om den arbetsgrupp om grön tillväxt och energieffektivitet som lämnade sin slutrapport 2013, för vilken Cecilie Tenfjord-Toftby (M) var ordförande och sedermera rapportör. Under perioden 2015–2017 hade arbetsgruppen hållbar turism som tema. Sedan 2017 är Pyry Niemi (S) rapportör för arbetsmarknadsfrågor, ett uppdrag han övertog från avgående tyske ledamoten Franz Thönnies.

Rapportörer kan utses även utan att BSPC haft någon arbetsgrupp för ett visst sakområde. Till exempel har två medlemmar av den permanenta kommittén i uppgift att särskilt bevaka arbetet inom Helcom om Östersjöns miljö. Generellt sett är rapportörernas uppgift att följa utvecklingen i Östersjöområdet på det aktuella sakområdet och att rapportera till den årliga Östersjökonferensen eller till den permanenta kommittén. Rapportörerna kan vidare representera BSPC på vissa möten och konferenser.

9 Den arktiska parlamentarikerkonferensen

Det arktiska parlamentarikersamarbetet äger rum inom ramen för den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, CPAR). Syftet med samarbetet är att ta initiativ till vidare arktiskt samarbete, fungera som forum för debatt och informationsutbyte mellan parlament, regeringar, ursprungsbefolkningar, internationella organisationer och frivilligorganisationer, och att utgöra den parlamentariska dimensionen till Arktiska rådet. Förutsättningarna att möta utmaningarna och ta till vara möjligheterna i ett förändrat Arktis står i fokus för samarbetet. Miljöfrågor och hållbart utnyttjande av naturresurserna, befolkningens levnadsvillkor och hälsotillstånd, civil säkerhet och den ekonomiska utvecklingen i regionen är huvudfrågorna. Forsknings- och utbildningsfrågor får stor uppmärksamhet. Ursprungsbefolkningarna i regionen deltar i samarbetet och har en särskild status som ”Permanent Participants”, vilket säkerställer ett brett deltagande i samarbetet.

Den första arktiska parlamentarikerkonferensen hölls 1993 i Reykjavik. I konferensen deltar delegationer som utses av parlamenten i Danmark/Grönland/Färöarna, Finland, Island, Kanada, Norge, Ryssland, Sverige och USA samt Europaparlamentet. I konferensen deltar representanter för ursprungsbefolkningarna i regionen med särskild status som permanenta deltagare. Konferensen arrangeras vartannat år och utgör ett forum för att utbyta erfarenheter och skapa kontakter mellan parlamentariker och urfolk i regionen, forskningsmiljöer, näringsliv och andra med intresse för utvecklingen i Arktis. Den 12:e arktiska parlamentarikerkonferensen ägde rum i Ulan Ude i Ryssland den 13–17 juni 2016. Nästa konferens, den 13:e, äger rum i Enare, Finland, den 16–19 september 2018.

Riksdagen deltar i den arktiska parlamentarikerkonferensen med en delegation som består av upp till fem ledamöter. Riksdagen beslutar för varje mandatperiod hur delegationen ska vara sammansatt. Under innevarande mandatperiod är den partipolitiska fördelningen tre ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet och två för Alliansen. Inför varje konferens inhämtas nomineringar från partigrupperna, och talmannen fastställer delegationens sammansättning. *Inför nästkommande mandatperiod pågår en diskussion mellan talmannen och gruppledarna om att en fast delegation ska utses till CPAR.*

Den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén

Den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén (Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR) bildades 1994. Kommittén upprätthåller arbetet, verkställer besluten mellan konferenserna och förbereder nästa konferens. I egenskap av observatör följer kommittén Arktiska rådets

arbete på nära håll. I kommitténs möten deltar representanter för ursprungsbe-
folkningarna samt observatörer. Svensk medlem i den arktiska parlamenti-
kerkommittén är Sara Karlsson (S), och svensk suppleant är Lars Tysklind
(FP).

Den permanenta kommittén har hållit fyra möten under året: Anchorage
den 23–24 februari, Grönland den 15–18 maj, Reykjavik den 11–12 oktober
och Helsingfors den 23–24 november. Vid mötet i Helsingfors hade ingen av
de svenska ledamöterna möjlighet att delta.

Vid kommitténs möten redovisas och förs en dialog om staternas syn på
och insatser för utvecklingen av regionen. Kommittén har nära följt arbetet
inom Arktiska rådet under det amerikanska ordförandeskapet fram till maj
2017 och därefter det finska ordförandeskapet som löper till 2019. Fokusfrågor
för arbetet i kommittén har varit klimat och energi, hållbart utnyttjande av na-
turresurserna, den ekonomiska utvecklingen samt utbildnings- och forsknings-
frågor. Kommittén har tillsatt en arbetsgrupp som lämnat förslag om hur man
bättre kan kommunicera verksamheten. Vidare har kommittén diskuterat det
kommande 25-årsjubileet av det arktiska samarbetet.

Den 13:e arktiska parlamentarikerkonferensen 2018

Den 13:e arktiska parlamentarikerkonferensen äger rum i Enare, Finland, den
16–19 september 2018. Huvudteman för konferensen kommer att vara förut-
sättningarna för ekonomisk utveckling i regionen, miljöutmaningar och väl-
färdsfrågor.

*Ytterligare information om det arktiska parlamentarikersamarbetet finns på
www.arcticparl.org.*

10 Den parlamentariska Barentskonferensen

Sedan 1993 bedrivs ett multilateralt samarbete i Barentsregionen baserat på den deklaration som samma år antogs vid en utrikesministerkonferens i Kirkenes. Den så kallade Kirkenesdeklarationen undertecknades av Danmark, Finland, Island, Norge, Ryska federationen, Sverige och EU-kommissionen. Undertecknandet ledde till bildandet av Barentsrådet (Barents Euro-Arctic Council, BEAC) som utgör regeringssidans samarbetsorgan. Samtidigt undertecknade landshövdingar, guvernörer och representanter för urfolk i regionen ett protokoll som etablerade Barents regionråd. Sammanlagt ingår 13 fylken, län och provinser i regionrådet. För Sveriges del ingår Norrbottens och Västerbottens län. Ordförandeskapet i Barentsrådet roterar vartannat år mellan Finland, Norge, Ryssland och Sverige.

Det parlamentariska Barentssamarbetet har karaktären av ett nätverk och har därför inga stadgar och ingen styrelse eller andra permanenta organ. Barentsnätverket består av aktiva politiker i regionen som möts informellt och ad hoc för att diskutera aktuella samarbetsfrågor i Barentsområdet.

De parlamentariska Barentskonferenserna

År 1999 arrangerade det norska stortinget i samarbete med Nordiska rådet en första parlamentarikerkonferens i anslutning till Barentssamarbetet. Under 2000-talet har en praxis vuxit fram som innebär att parlamentet i det land som innehar ordförandeskapet för Barentsrådet arrangerar en parlamentarisk Barentskonferens mot slutet av landets ordförandeskapsperiod. Detta innebär att en parlamentarisk Barentskonferens hålls vartannat år. Eftersom det inte finns någon formell struktur för det parlamentariska Barentssamarbetet mellan själva konferenserna faller förberedelsearbetet för dessa konferenser på värdlandets parlament, för de nordiska ländernas del i praktiken på dess delegation till Nordiska rådet.

Den 8:e parlamentariska Barentskonferensen 2017

Ordförandeskapet under perioden 2015–2017 har innehaft av Ryssland, varför den ryska duman arrangerade den parlamentariska Barentskonferensen 2017. Konferensen ägde rum i Naryan-Mar den 6–9 juni under rubriken Working Together for Innovative, Smart and Sustainable Barents Region. Trust, Transparency, Tradition. Den svenska delegationen bestod av Lars Mejern Larsson (S), Staffan Danielsson (C), Emilia Töyrä (S) och Stina Bergström (MP).

Konferensen öppnades med anföranden av vice talmannen för den ryska duman, Nenetsdistriktets guvernör, Barentssekretariatets direktör och talman-

nen för Nenetsdistriktets parlamentariska församling. Konferensen bestod därefter av tre sessioner på följande tre teman: 1) Parlamentens roll i utvecklingen av samarbetet i Barentsregionen: utmaningar, utsikter, internationellt och regionalt samarbete, 2) Ekonomisk utveckling av Barentsregionen: utveckling av transportinfrastruktur och miljöskydd under klimatförändrande förhållanden samt 3) Bevarandet av kulturella värderingar: skyddet av ursprungsbefolkningen, sociala utmaningar, utvecklingen av utbildning och forskning samt hållbar turism i Barentsregionen. Vid sidan av dessa sessioner föregick även arbetet med att enas om ett utkast till resolution från konferensen.

Den svenska delegationen deltog aktivt i diskussionerna och konferensens genomförande. Stina Bergström (MP) agerade viceordförande under den tredje sessionen och deltog även med ett anförande på temat Barents – the global canary. Climate change – what are the impacts, the role of science and what is Sweden doing about it? under den andra sessionen. Under den tredje sessionen deltog Emilia Töyrä (S) med ett anförande. Staffan Danielsson (C) lyfte i de efterföljande diskussionerna särskilt fram frågan om betydelsen av ett nordiskt kontor i Ryssland. Konferensen avslutades med att resolutionen godkändes och att det tillträdande svenska ordförandeskapet välkomnades.

Konferensens resolution

Lars Mejern Larsson (S) och Stina Bergström (MP) var de ledamöter som deltog i arbetet med resolutionen under konferensen. I detta arbete lyfte den svenska delegationen särskilt fram betydelsen av att skydda ursprungsbefolkningens rättigheter och att följa upp klimatavtalets överenskommelser. Årets resolution fokuserar främst på infrastruktur, miljöskydd, klimatfrågor, hälsa och välbefinnande, ungdoms- och kulturfrågor samt ursprungsbefolkningens villkor och rättigheter.

Innevarande ordförandeskap 2017–2019

Sverige innehar ordförandeskapet för Barentsrådet 2017–2019. Ordförandeskapet för regionrådet innehas under samma tidsperiod av Finnmark i Norge.

Det svenska ordförandeskapet kommer att prioritera hållbar utveckling, respekten för mänskliga rättigheter och jämställdhet. På vart och ett av områdena kommer tonvikten att ligga på att förbättra kontakterna mellan människor, särskilt för den yngre generationen. Agenda 2030 kommer att ligga till grund för arbetet.

Finnmark kommer i sin tur att prioritera områden såsom kontinuitet genom institutionell utveckling, ekonomisk utveckling och miljöskydd, transport och infrastruktur, kontakter mellan människor samt information och främjande.

Eftersom Sverige innehar ordförandeskapet för Barentsrådet kommer den parlamentariska Barentskonferensen 2019 att arrangeras av Sveriges riksdag.

BILAGA 1**Nordiska rådets svenska delegation 2017****Medlemmar**

Phia Andersson (S)
 Hans Wallmark (M)
 Pyry Niemi (S)
 Lars-Arne Staxäng (M)
 Eva Sonidsson (S)
 Richard Jomshof (SD) *ersatte Cassandra Sundin (SD) den 28 september*
 Thomas Finnborg (M)
 Peter Johnsson (S)
 Staffan Danielsson (C)
 Rasmus Ling (MP) *ersatte Jan Lindholm (MP) den 28 september*
 Lena Asplund (M)
 Suzanne Svensson (S)
 Aron Emilsson (SD)
 Lars Tysklind (L)
 Håkan Svenneling (V)
 Maria Stockhaus (M)
 Rikard Larsson (S)
 Lennart Axelsson (S)
 Robert Halef (KD) *ersatte Penilla Gunther (KD) den 7 april*
 Paula Bieler (SD)

Suppleanter

Emilia Töyrä (S) *ersatte Jan-Olof Larsson (S) den 16 februari*
 Ulf Kristersson (M) *ersatte Anna Kinberg Batra (M) den 14 december*
 Lars Mejern Larsson (S)
 Cecilia Widegren (M)
 Per-Arne Håkansson (S)
 Cassandra Sundin (SD) *ersatte Richard Jomshof (SD) den 28 september*
 Cecilie Tenfjord-Toftby (M)
 Johan Andersson (S)
 Daniel Bäckström (C)
 Stina Bergström (MP) *ersatte Rasmus Ling (MP) den 28 september*
 Helena Bouveng (M)
 Anna-Caren Säterberg (S)
 Angelika Bengtsson (SD)
 Nina Lundström (L)
 Jonas Sjöstedt (V)
 Pål Jonson (M)
 Lawen Redar (S)
 Anders Ygeman (S) *ersatte Tomas Eneroth (S) den 31 augusti*
 Roland Utbult (KD)
 Dennis Dioukarev (SD)

BILAGA 2**Rekommendationslista 2017**

Framställningar, rekommendationer och interna beslut 2017, vidtagna i Presidiet och på Nordiska Rådets temasession 2017 i Stockholm, samt Nordiska rådets 69. Session 2017 i Helsingfors

Rek. 1/2017/holdbar	Forbud mod mikroplast i kosmetik
Rek. 2/2017/kultur	Forskningspolitisk redogørelse
Rek. 3/2017/velfærd	Norden i samlet kamp mod antimikrobiel resistens
Rek. 4/2017/hållbart	Opfyldelse af internationale klimamålsætninger
Rek. 5/2017/medborger	Bekæmpelse af nye former for menneskehandel
Rek. 6/2017/medborger	Bekæmpe handel med asylbørn og bygge alliancer i kampen mod menneskehandel
Rek. 7/2017/hållbart	Minska plastavfall i Norden
Rek. 8/2017/hållbart	Tiltak som kan stoppe forspøpling av havene og motivere forbrukere og produsenter til gjenvinning plastavfall
Rek. 9/2017/tillväxt	Nordiskt samarbetsprogram för närings- och innovationspolitik 2018-21
Rek. 10/2017/velfærd	Bedre mobilitet for funktionsnedsættelse i Norden
Rek. 11/2017/velfærd	Civilsamfundsinddragelse i det fællesnordiske integrationssamarbejde
Rek. 12/2017/velfærd	Fællesnordiske initiativer på integrationsområdet
Rek. 13/2017/välfärd	Ökad psykisk ohälsa bland barn och unga i Norden
Rek. 14/2017/holdbart	Felles nordisk database for fyllestasjoner
Rek. 15/2017/holdbart	Hele norden i NOBIL-databasen
Rek. 16/2017/holdbart	Samarbeid om utbygging av energistasjoner
Rek. 17/2017/kultur	Handlingsplan för att öka studentmobiliteten mellan de nordiska länderna
Rek. 18/2017/tillväxt	Flyktinginvandring och arbetsmarknadspolitik
Rek. 19/2017/kultur	Nordplus 2018-2022
Rek. 20/2017/vækst	Arbejdslivssektorens samarbejdsprogram for 2018-2021
Rek. 21/2017/medborger	Införande av nordiska e-ID
Rek. 22/2017/medborger	Användandet av det gemensamma nordiska e-ID
Rek. 23/2017/tillväxt	Digitalisering i Norden

Rek. 24/2017/kultur	Nordisk Råds Litteraturpriser
Rek. 25/2017/presidiet	Förstärkt fredsfrämjande som ett nordiskt varumärke
Rek. 26/2017/præsidi	Nordisk Ministerråds samlede budget 2018
Rek. 27/2017/hållbart	Agenda 2030
Rek. 28/2017/hållbart	Konsumenternas roll i kampen mot klimatförändringarna
Rek. 29/2017/præsidi	Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram, "Nordisk partnerskab for Arktis 2018-2021"
Rek. 30/2017/holdbart	Utvalgsforslag om sjøfartssikkerhet i arktiske havområder
Rek. 31/2017/kultur	Afskaffelse af geoblocking
Rek. 32/2017/hållbart	Underlättande av delningsekonomin i Norden
Rek. 33/2017/hållbart	Retningslinjer for anvendelse av lots i Øresund
Rek. 34/2017/hållbart	Anvendelse av lots i Øresund
Rek. 35/2017/hållbart	Registrerings- og monitoreringssystemet for sjøfarten i Øresund
Rek. 36/2017/tillväxt	Livslang læring
Rek. 37/2017/tillväxt	Opprioritering af voksen- og efteruddannelse
Rek. 38/2017/tillväxt	Fælles nordisk kamp mod social dumping indenfor EU
Rek. 39/2017/holdbart	Bruk av pantsystemer for å fremme den sirkulære økonomi
Rek. 40/2017/holdbart	Felles nordisk kampanje for å vise og skape forståelse for hvor effektive og nyttige pant-ordningene i Norden er
Rek. 41/2017/kultur	Nordens Sångdag
IB 1/2017/velfærd	Godkendelse af hvidbog: "Norden i samlet kamp mod antimikrobiel resistens"
IB 2/2017	Internasjonal strategi for Nordisk Råd 2018-2022
IB 3/2017	Nordiskt arbete inom fredsfrämjande
IB 4/2017	Agenda 2030
IB 5/2017	Officiella arbetspråk i Nordiska rådet

Conference Resolution

Hamburg, 5 September 2017

Conference Resolution

To be adopted by the 26th Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

The participants, elected representatives from the Baltic Sea Region States*, assembling in Hamburg, Germany, 3-5 September 2017,

- welcoming successful steps taken to re-establish full-scale and comprehensive political dialogue in the Baltic Sea Region, in particular within the Council of the Baltic Sea States, highlighting the importance of the Foreign Ministers' meeting on the occasion of the 25th anniversary of the CBSS hosted by the CBSS Icelandic Presidency in Reykjavik on 20 June 2017 and the call for maintaining the momentum and spirit of these positive developments;
- supporting the appointment of an independent group of wise persons, including representatives from civil society by the CBSS to elaborate a report with recommendations for a vision for the Baltic Sea Region beyond 2020 and on the future role of the CBSS and the means to expand its impact as a forum for political dialogue and practical cooperation in the region;
- welcoming the High-Level Meeting of the Representatives of the CBSS Labour Ministries and the Declaration adopted on 15 June 2017 in Berlin;
- welcoming the adoption of the CBSS Action Plan - "Realizing the Vision: The Baltic 2030 Action Plan" as an important step towards ensuring sustainable development of the Baltic Sea Region;
- welcoming the decision by the CBSS to continue operation of the Council's Project Support Facility for 2017-2019, noting in particular its role as a tool for supporting the strategically important project activities in the Baltic Sea Region;
- further promoting and encouraging public-private practical interaction as a tool for cross-border cooperation, economically viable actions and projects for the benefit of the Baltic Sea Region, taking into account the continuous progress made by the Saint Petersburg initiative;
- continuing involving youth into the procedures of the BSPC working groups. Especially during the second half of a two-year mandate of a working group the vivid

debate with young people nominated by the member parliaments can be an enriching also with regard to the annual conference;

- expressing deep concern about the growing number of terrorist attacks that have occurred since the last BSPC in Riga namely in Stockholm, St. Petersburg and Berlin and - by reaffirming the position in the 25th resolution - utterly condemning terrorism in all its forms as an increasing common threat for our citizens and our shared values, a threat which can only be eliminated by joint efforts;
- being convinced that the issues of Migration and Integration pose a tremendous challenge to all countries in the Baltic Sea Region as well as a great chance for their further development. Those issues call for intensive dialogue as well as close cooperation and coordinated policies also between the Baltic Sea States;

discussing Cooperation and Participation as well as Innovative Science and Sustainable Tourism in the Baltic Sea Region,

call on the governments in the Baltic Sea Region, the CBSS and the EU,

Regarding Cooperation in the Region, to

1. intensify the cooperation in the Baltic Sea Region including the Northern Dimension, the EU Strategy for the Baltic Sea Region and the Strategy for the socio-economic development of the North-West Federal district of Russia in addition to other regional actors by identifying common priorities and developing respective regional strategies and action plans in fields of common interest and mutual benefits. Since macro-regional strategies gather stakeholders and actors from all sectors and levels of governance, macro-regional strategies offer efficient instruments to improve relations between neighbouring countries and thereby support European Neighbourhood Policy;
2. further strengthen and develop HELCOM as the coordinator of the regional implementation of ocean-related goals of the 2030 Sustainable Development Agenda of the United Nations, through the strengthened implementation of the HELCOM Baltic Sea Action Plan and further commitment to achieve a Baltic Sea in good environmental status by 2021 and if applicable, by renewing the Baltic Sea Action Plan in line with the UN Sustainable Development Agenda with a time perspective until 2030;
3. support HELCOM in elaborating a regional action plan on underwater noise as well as in implementing the marine litter regional action plan and in its battle against eutrophication; concrete measures to reduce the input of plastics into the marine environment should be taken on;
4. support the significance of the Science, Research and Innovation Agenda as it is outlined by CBSS Science Ministers' Conference held in 2016 in the Chair's Conclusions: Baltic Science: Renewing the Commitment to Science/Research Joint Actions in the Baltic Sea Region;
5. elaborate a common programme based on a strategy within the framework of the CBSS to develop sustainable tourism in the Baltic Sea Region, considering the following aspects

- the reduction as far as possible of obstacles to cross-border travelling to promote the freedom of travel including promotion of the local border traffic regime on outer borders of the EU
- facilitating border and visa regime for youth and organized tourist groups
- the improvement of sustainable transport and tourism infrastructure
- support for the idea of Baltic Sea Region States creating a common Baltic Sea Brand, based on cultural and natural heritage, to strengthen tourism competitiveness
- the improvement of travel options especially for young people (e.g. interferry);

Regarding Democratic Participation and the Digital Age, to

6. further improve and develop means of democratic participation, e.g. through transparency, comprehensive information, government accountability and other instruments of citizen participation;
7. commit to strengthening the involvement of youth in all areas of society, including, but not limited to, government, science, education and culture. To this end, the BSPC will continue to work towards establishing a Baltic Sea-wide youth forum;
8. stimulate a common dialogue and debate in the Baltic Sea region on ethical conditions for the digitization of states and societies and the possibilities of a common legal framework in this policy field. The task of the Parliaments is to guarantee fundamental rights, democracy and the rule of law in the digital world as well. Parliaments and governments are encouraged to ensure that there is no gap between the digital society and the state;
9. work with the aim to make the Baltic sea region a global frontrunner in making new digital technologies work for democracy and political development;
10. stimulate policies to enhance digitization of democratic activity and processes with the aim to increase public participation in decision-making through sharing of technology and best practices by governments and parliaments;
11. draw attention to training and education for the youth with regard to digitalization opportunities in order to foster a competent and responsible use of the evolving technological innovations - thereby contributing to democratic societies in the digital age;
12. understand state coordination of innovation policies in terms of a social progress and not only as a technological process;
13. support the social partners in the Baltic Sea Region in their pursuit to use the chances of digitalization for decent and sustainable working and living conditions;
14. draw special attention to the gender and generation aspects of digital innovation and the consequent societal changes;
15. bearing in mind the importance of freedom of expression, explore legal possibilities and a common approach to react against "Hate Speech" and "Fake News";

Regarding Innovative Science and Research, to

16. intensify scientific cooperation in the Baltic Sea Region qualitatively and quantitatively and therefore
 - promote the development of more credible projections of the future of the Baltic Sea, based on the best basic marine research as well as the most plausible socioeconomic development scenarios and associated alterations in human pressures, and the complex impacts of climate change on the ecosystem,
 - promote the delivery of new comprehensive knowledge on true long-term effects of various human pressures on all organizational levels - from genes to an ecosystem, as well as suggestions on ways to mitigate these effects,
 - provide a scientific foundation for innovative cross-border policy making, including potential internalization of the costs of marine ecosystem services into the economic system;
17. promote the further development of the Baltic Sea Science Network to enhance macro-regional dimensions of science and research policy from which higher education and research institutions should benefit and to thus create a supra-regional network that provides an "administrative network" in addition to the existing "scientific network" to manage the scientific cooperation in a useful and targeted way, especially in the framework of the project "Baltic Science Network";
18. take a more active role with regard to providing sustainable resources for research and development in order to further innovations by developing e.g. common standards, data security and intellectual property rights within the Baltic Sea Region;
19. continue to support the efforts in building closer ties between analytical research institutions and businesses in the framework of the Baltic TRAM (Transnational Research Access in the Macro-region) project;
20. further improve the conditions of the Baltic Sea Region in global scientific competition through joint strengthened efforts by increased investments in innovative science and research;
21. recognize the EUSBSRs Policy Area Innovation and Policy Area Education commitment to ensure a prosperous, sustainable and competitive region based on front running innovation, research and higher education activities as "a common good" and highlight the importance of developing measures to overcome innovation and performance gaps in the region;
22. strengthen citizen awareness of education and science as important innovation resources through suitable measures;
23. referring to the success of the Baltic Sea Science Day held for the first time in St. Petersburg on 8 February 2017, to support and promote the continuation of this initiative as a useful tool for the intensification of scientific cooperation in the Baltic Sea Region and for improving the visibility of the Region's achievements and potential in the field of science, research and innovation;
24. support BONUS II;

25. intensify measures to facilitate cross-border border integration of interdisciplinary Earth system science in the Baltic Sea region;
26. call for seeking synergies and measures for developing the Arctic-Baltic joint vision, collaboration and scientific performance;
27. improve the short-term mobility possibilities of researchers by providing unbureaucratic support outside of large funded projects to allow for more flexibility in visibility and international research collaboration and a better integration of the Baltic Sea Region research landscape, to intensify the mobility of teaching professionals and students by stipend programmes for mobility within the Baltic Sea Region imparting the benefits of scientific and cultural exchanges and while strengthening and to promoting summer schools as well as exchange programmes in the Baltic Sea Region;

Regarding Sustainable Tourism, to

28. work towards the vision that the Baltic Sea Region will become the first eco-region in the world, conceiving the Baltic Sea Region as the first region where ecology and economy work together in a balanced and integrated manner to sustain societies and culture.
29. ensure that the consequences of tourism are sustainable by adopting models and methods to save and protect nature and orient work along the principle that sustainability is the guiding principle and standard practice in all types of tourism in the Baltic Sea region;
30. further examine the use of carbon footprints to improve the comparability and attractiveness of tourism products and their ecological and economical impacts; further improve the transparency of tourism products as to their quality in terms of sustainability, e.g by using common labels and standards;
31. promote wastewater facilities at harbours in the Baltic Sea Region;
32. improve interrailing, to promote the use of alternative sources of energy and foster a sustainable multimodal split (sea, road, rail), and to improve bike infrastructure including bicycle stands and Ebike charging stations at transport hubs as examples for ecological forms of tourism;
33. jointly task a Tourism Transport Impact Assessment Study to analyze continuously the output of different political action to increase the level of sustainability;
34. counteract the lack of skilled workers in the tourism sector in the Baltic Sea Region, e.g. by establishing an international winter school to increase labour skills, language and intercultural skills;
35. fully use the possibilities of the circular and fair sharing economies creating new jobs in the service sectors;
36. foster a joint promotion by private and public stakeholders of the Baltic Sea Region as a tourism destination especially in new source markets and to foster cooperation in the region as a main key for the successful development of the Baltic Sea Region;

37. better use the potential of digitalization in promoting sustainable tourism and further support the development of the Baltic Sea Tourism Center into a permanent platform for information and exchange of know-how at the transnational level, especially with regard to the long-term priorities of the CBSS;
38. sustain a sound environment, safeguarding the recreational quality of natural and man-made landscapes and integrating natural, cultural and human environments within the BSR so that tourism activities do not endanger the natural and cultural heritage of the BSR and instead actively contribute to their preservation;
39. promote and sustain the competitive quality and efficiency of the tourism business while also creating satisfactory social conditions for tourists, the workforce and the local population;
40. involve citizens in the development of tourism strategies.

Furthermore the Conference Decides to

41. welcome with gratitude the kind offer of the Parliament of Åland to host the 27th Baltic Sea Parliamentary Conference in Mariehamn on 26–28 August 2018.

* Parliaments and Parliamentary Organizations:

Baltic Assembly,
Free Hanseatic City of Bremen,
Denmark,
Estonia,
Federal Republic of Germany,
Finland,
Free and Hanseatic City of Hamburg,
Iceland,
Kaliningrad Region,
Karelian Republic,
Latvia,
Leningrad Region,
Mecklenburg-Vorpommern,
Nordic Council,
Norway,
Parliamentary Assembly of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE PA)
Poland,
City of St. Petersburg,
Council of the Federation of the Federal Assembly of the Russian Federation,
State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation,
Schleswig-Holstein,
Sweden,
Åland Islands.

BILAGA 4

Norden i Världen – Världen i Norden

Ramprogram för Nordiska rådets verksamhet

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa. Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska rådet har tidigare utarbetat ettåriga arbetsprogram. Från och med nu presenteras ett ramprogram, som gäller tills vidare. Ramprogrammet kompletteras av ett årligt ordförandeprogram, som det land som fungerar som ordförande för Nordiska rådet utarbetar. Utöver detta har de fem fackutskotten sina egna årliga arbetsprogram. Avsikten är att ge större möjligheter för ordförandelandet att sätta sin prägel på den nordiska agendan under ordförandeåret.

Vår vision för det nordiska samarbetet

De nordiska länderna samarbetar för att driva frågor av gemensamt intresse för nordborna. Samarbetet bygger på den värdegemenskap som finns i de nordiska samhällena. Samarbetet skall stärka integrationen mellan länderna och främja regionens inflytande i EU och internationellt. Nordiska rådet lägger agendan för det nordiska samarbetet. Detta skall ske i nära samverkan med de nationella parlamenten och de självstyrande områdena, samt med Nordiska ministerrådet. Nordiska rådet skall hålla hög profil i de parlamentariska samarbetsorganen och utveckla sitt samarbete med EU-parlamentet och dess relevanta utskott.

Kulturen har ett värde i sig. Kultursamarbetet är en av hörnstenarna i det nordiska samarbetet. Med konst och kultur kan man öka kännedomen om de nordiska länderna också utanför Norden och därmed skapa bättre förutsättningar för internationellt samarbete och globala satsningar. En gemensam satsning på konst och kreativa kompetenser har stor betydelse för Norden som global föregångsregion. Det nordiska samarbetet förutsätter som regel konsensusbeslut. Detta gäller utan undantag för Nordiska ministerrådet. En konsekvens av detta är att det nordiska land som vill minst, bestämmer mest. Nordiska rådet vill se mera dynamik i det nordiska samarbetet och rekommenderar därför att Nordiska ministerrådet går in för ”optingout”- principen, dvs., de länder som vill kan gå vidare trots att ett land motsätter sig.

Vi vill stärka den nordiska välfärden

Den nordiska välfärdsmodellen har gett många goda resultat. Den har skapat trygga och solidariska samhällen. Välfärdsmodellen är en väsentlig förklaring till att de nordiska länderna placerar sig i världstoppen både då man jämför internationell konkurrenskraft och hållbar utveckling. Nordiska rådet vill utveckla den nordiska välfärden och stärka medborgarsamhället. Vi måste klara av de utmaningar som globaliseringen medför och bidra till att dess frukter fördelas så rättvist som möjligt.

Den nordiska välfärdsmodellen skall fortsättningsvis värna om grundläggande värden såsom demokrati, frihet, rättvisa, jämlikhet, tolerans och pluralism.

De nordiska länderna skall utveckla stabila och flexibla arbetsmarknader som garanterar en hög sysselsättningsgrad och goda möjligheter till fortbildning och omskolning.

Vi vill arbeta för god utbildning på alla nivåer. Bildning och kunskap är viktiga både för

individens självförverkligande och för att Norden skall klara sig i den globala konkurrensen.

Vi vill utveckla våra samfundsstrukturer så att de bidrar till att reducera sociala och

ekonomiska olikheter. Vi skall utveckla våra samhällen så, att kvinnor och män har jämlika

möjligheter att besätta ledande poster i sådana branscher och fack som nu är könsuppdelade.

Detta förutsätter bl.a. bättre möjligheter för papporna att ta ut föräldraledighet.

En ökad immigration av arbetskraft är nödvändig för att vi skall kunna producera de varor och

tjänster våra välfärdssamhällen behöver. Vi vill arbeta för en god integration av invandrarna i

våra samhällen. Vi vill arbeta för att våra invånare får en god och människovärdig vård i livets

alla skeden.

Vi vill påverka globaliseringen

Många av de utmaningar och möjligheter globaliseringen innebär kan inte lösas av ett enskilt

nordiskt land. Ett ännu mera integrerat och fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna

skall därför ges högsta prioritet.

I samarbete skall de nordiska länderna utnyttja den internationella konkurrensen till att stärka

den nordiska välfärdspolitiken. Satsningar på utbildning, forskning och utveckling, innovation

och förnyelse samt flexibilitet skall skapa en stabil och hållbar ekonomisk tillväxt. De

nordiska länderna skall aktivt påverka processen så att fördelarna fördelas globalt så rättvist

som möjligt. De nordiska länderna skall fortsatt spela en aktiv roll för att minska utsläppen av

växthusgaser. Ökade satsningar på klimat- och energiforskning, höjd energieffektivitet och

ökad användning av förnyelsebara energikällor skall vara prioriterade områden. Det

globaliseringsprojekt som Nordiska rådet initierat och som Nordiska ministerrådet har satt

igång skall förverkligas.

Vi vill öka mobiliteten i Norden

Vi vill värna om individens och näringslivets fria rörlighet i Norden. Vi vill ha ett gränslöst

och dynamiskt Norden, som kan möta globaliseringens utmaningar och trygga de nordiska

ländernas konkurrenskraft och välfärd.

Vi vill avskaffa existerande gränshinder mellan de nordiska länderna och förhindra att nya

uppstår. Vi förutsätter en bättre koordinering och harmonisering av lagstiftningen i de

nordiska länderna. Vi driver på Nordiska ministerrådets pågående arbete med avskaffandet av

gränshinder och förväntar oss konkreta och snabba resultat.

Vi vill rädda havsmiljön

Vi vill arbeta för att de nordiska haven blir rena med en rik biologisk mångfald, anpassade till

de enskilda havens särförhållanden. Vi vill att alla näringar – både land- och havsbaserade –

skall ha goda möjligheter att utöva sin verksamhet så, att de respekterar den övergripande

ekologiska målsättningen för havsområdena. Vi vill att såväl invånare som turister med hjälp

av en välplanerad infrastruktur skall ha goda möjligheter till berikande upplevelser i de

nordiska havsmiljöerna. Vi vill att utsläpp av farliga kemiska ämnen skall stoppas och att

radioaktivt avfall inte leds ut i haven.

Vi vill aktivt bidra till att HELCOM's handlingsplan för Östersjön genomförs. Detta förutsätter bl.a. stärkta möjligheter för projektutveckling och finansiering av miljöinvesteringar i samtliga Östersjöländer. Vi vill påverka EU:s Östersjöstrategi så att den fokuserar på hållbar utveckling i regionen för att garantera en gynnsam utveckling av Östersjöns miljö. EU:s marina och maritima planer skall implementeras så att de är skraddarsyddade för förhållandena i Östersjön, Nordsjön m.m. Vi vill ha restriktiva regler för fartygstrafik och offshore verksamhet i de nordliga områdenas sårbara havsmiljöer. De nordiska länderna skall arbeta för en bättre miljö i havsområdena och besluta om nödvändiga skyddsåtgärder, enskilt, tillsammans och i regionala och internationella fora.

Klimatförändringarnas inverkan på havsmiljöerna skall analyseras och inarbetas i skyddsprogram och i ramvillkoren för näringar såsom fiskeri, jord- och skogsbruk. Klimatförändringarna skall beaktas i den fysiska planläggningen och vid utbyggandet av infrastrukturen vid havsområdena. Mottagningsfaciliteter för fartygens toalettavfall bör etableras i Östersjöns hamnar. Den ökande fartygstrafiken skall göras säker genom teknologisk utveckling av fartyg och navigationssystem. Havsområdenas miljötillstånd och biodiversitet skall kontinuerligt granskas och rapporteras, så att utvecklingen till ett rent hav med ett rikt växt- och djurliv kan följas.

Vi vill ge nordliga dimensionen innehåll

Den nordliga dimensionen är en gemensam politik för fyra jämbördiga parter: EU, Ryssland, Island och Norge. Den nordliga dimensionen skall fungera som en politisk plattform för att främja samarbete för hållbar utveckling, välfärd och säkerhet i Nordeuropa. Samarbetet med Ryssland, särskilt nordvästra Ryssland, skall ha en viktig roll i den nordliga dimensionen. Den nordliga dimensionen skall kunna fungera som ett både politiskt och praktiskt ramverk för en skärpt samordning och samverkan mellan olika slags aktörer i Nordeuropa. Vidare skall det ske en nära samordning mellan den nordliga dimensionen och EU:s strategi för Östersjöregionen.

Vi vill stärka vidareutvecklingen, konkretiseringen och den politiska förankringen av den nordliga dimensionen, t ex genom att stärka kontakter och samarbete med relevanta utskott i Europaparlamentet. Vi vill vidareutveckla det praktiska samarbetet med parlamentariska organ och andra politiska aktörer i Ryssland, särskilt nordvästra Ryssland, kring frågor inom den nordliga dimensionens långsiktiga prioriteringar. Vi vill att samarbetet inom den nordliga dimensionen ska medverka till ökad samordning och minskad överlappning mellan aktörer verksamma inom Nordeuropa. Vi vill att det sker en nära och konkret samordning mellan den nordliga dimensionen och EU:s strategi för Östersjöregionen.

Vi vill ha ett effektivare nordiskt språksamarbete

I skenet av den växande internationaliseringen vill vi ha en språkpolitik som stärker de nordiska språken. Vi vill att de nordiska språken skall vara starka och levande. Vi vill att alla nordbor skall kunna kommunicera på något av de tre skandinaviska språk som lärs ut i samtliga nordiska länder. Vi vill därför främja internordisk språkförståelse och språkkunskap. Bättre språkförståelse gör det nordiska samarbetet effektivare och mera intressant.

Deklarationen om nordisk språkpolitik, antagen den 1.9 2006, måste följas upp och implementeras. De nordiska undervisningsministrarna bör utarbeta en handlingsplan som skall garantera en samlad, långsiktig och effektiv insats gällande språkpolitiken. Regeringarna i Norden verkställer planen och arbetar för att förbättra den nordiska språkgemenskapen.

Det nya Nordplus Nordiska Språk- och Kulturprogrammet utformas så, att elevernas och lärarnas grannspråksförståelse stärks och att intresset och förståelsen för den nordiska kulturen och de nordiska språken stimuleras. Projektet "Nordiska språkpiloter i skolan/lärarytelse i Norden" skall fortsätta och byggas ut så, att språkpiloterna kan handleda lärarkollegor och vara pådrivare av utvecklingen mot en bättre och effektivare undervisning i grannspråken. Undervisningen i grannspråk i skolan förstärks och inleds tidigare. Tyngdpunkten i undervisningen läggs på att lära sig tala. De samhällsbarande nordiska språken skall vara synliga i det offentliga livet, såsom TV och film. Internordiska ordböcker, också i elektronisk form, skall utarbetas.